

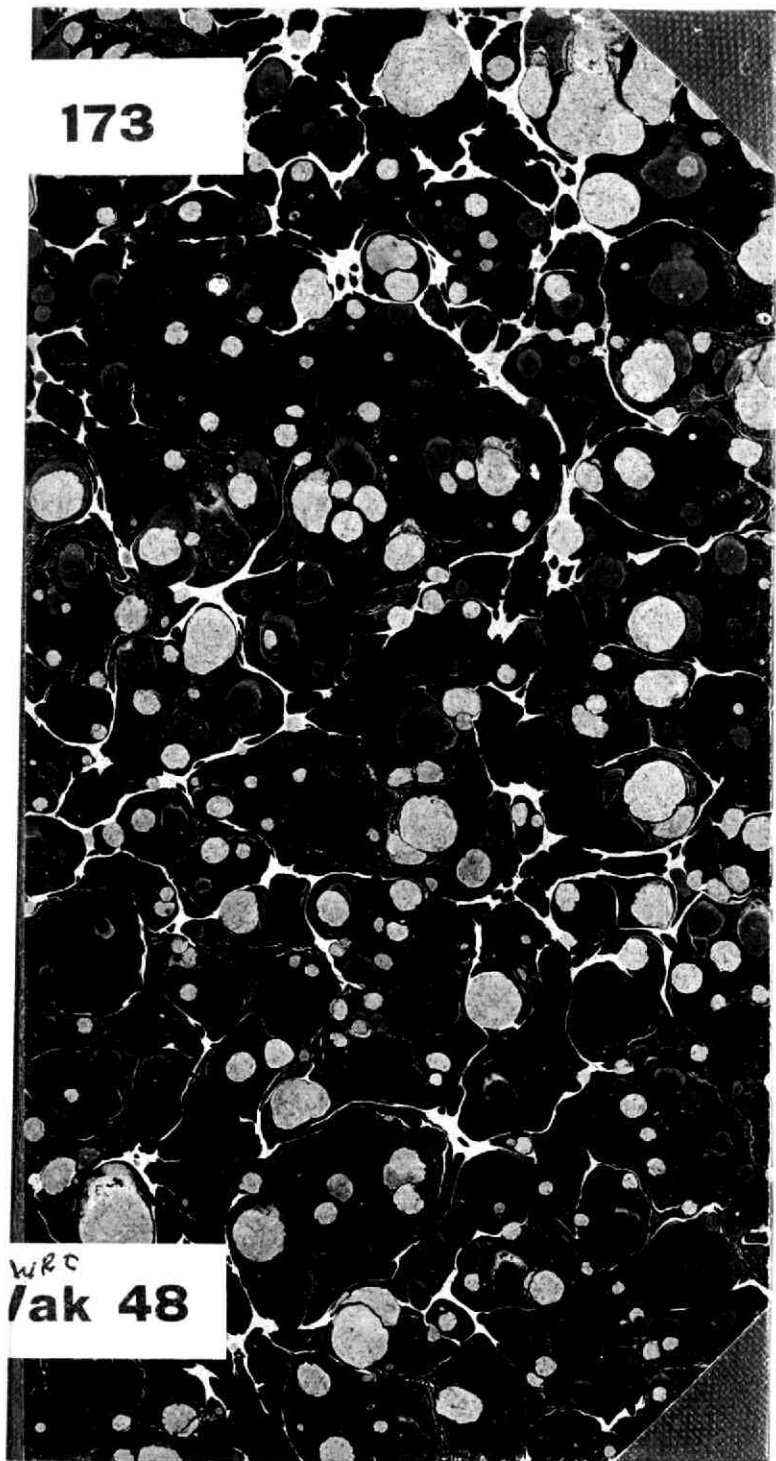

Verhaal van eenige hemelsche gunsten, bekomen door de vereering van het beeld van O.L.V., Moeder van Zoetigheid in de hoofdkerk van St. Jan Evangelist te 's Hertogenbosch

<https://hdl.handle.net/1874/237158>

173

wrc
/ak 48

mm 14051

VERHAAL

VAN EENIGE HEMELSCHE GUNSTEN,
BEKOMEN DOOR DE VEREERING VAN HET BEELD

VAN

O. L. V., MOEDER VAN ZOETIGHEID

in de Hoofdkerk van St. Jan Evangelist

TE 's-HERTOGENBOSCH.

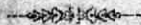
NAAR HET LATIJN

VAN

OTHO ZYLIUS, S. J.

met eene inleiding over de geschiedenis van het Beeld
en deszelfs vereering.

A. M. D. G.

G. MOSMANS,
Markt, A. 14, 's-Bosch.

IVA
15

BIBLIOTHEEK UNIVERSITEIT UTRECHT

3057 148 7

WKE

40

173

VERHAAL

VAN EENIGE HEMELSCHE GUNSTEN,

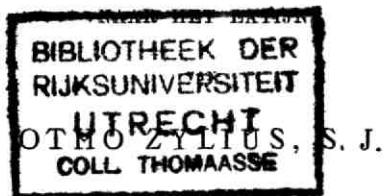
BEKOMEN DOOR DE VEREERING VAN HET BEELD

VAN

O. L. V., MOEDER VAN ZOETIGHEID

in de Hoofdkerk van St. Jan Evangelist

TE 'S HERTOGENBOSCH.

met eene inleiding over de geschiedenis van het Beeld en deszelfs vereering.

A. M. D. G.

G. MOSMANS.

Markt, A. 14 's Bosch.

1070

Bibliotheek
BONDERBROEDERS
WEERT.

I-M P R I M A T U R.

Ultraj. 3 Dec. 1878.

J. H. WENSING.
Emer. Prof. Libr. Cens.

INLEIDING,

BEVATTENDE DE GESCHIEDENIS VAN HET BEELD DER
ZOETE MOEDER EN DESZELFS VERKEERING.

De stad 's-Hertogenbosch heeft gewis de feestvreugde niet vergeten, die den 27 December 1853 de harten harer katholieke bevolking deed trillen, en waarvan duizenden, van alom, vooral uit het diocees, toegestroomd, getuigen en deelgenooten waren, toen, na eene afwezigheid van meer dan twee eeuwen, het geliefde beeld hunner Allerzoetste Moeder in zegepralenden optocht in den grijzen tempel van St. Jan werd teruggebracht.

Het vijf en twintigste jaar sinds dien heugelijken dag gaat eindigen in de blijde viering van een zilveren jubelfeest, nog verdubbeld door eene luisterrijke hulde, door den stedehouder Gods op aarde aan de Moeder Gods in haar bevoorrecht beeld gebracht. De Vader aller geloovigen, onze geliefde Opperherder Paus Leo XIII, gaat zich, ten aanzien der gansche wereld, openlijk aansluiten bij de onafzienbare rijen van godvreezende christenen,

die van overoude tijden in de kapel der Zoete Moeder hare beeltenis hebben vereerd. Op zijne hooge lastgeving en in zijnen naam zal die beeltenis door onzen doorluchtigen Kerkvoogd, Z. D. H. Adrianus Godschalk, Bisschop van 's-Bosch, plechtiglijk worden gekroond.

Niets wordt verzuimd, wat strekken kan om die betekenisvolle handeling met de meest mogelijke pracht te omringen; de algemeene geestdrift heeft zich reeds betuigd in de milde bijdragen, tot dat einde door de vereerders der Zoete Moeder gebracht, zoowel als in de belangstelling, waarmede de toebereidselen tot den hoogplechtigen dag door allen worden gadegeslagen; elkeen wenscht, en terecht, dat aan de verheerlijking der Moeder van Zoetheid niets ontbreke.

Is het den schrijver dezer regelen niet gegeven, tot de uiterlijke praal der feestviering het zijne bij te dragen, hij wenscht althans zijnerzijds iets te doen, dat tot verheerlijking van Onze Lieve Vrouw van 's-Hertogenbosch en tot verhooging der innerlijke feestvreugde moge strekken. O, ware het eens mogelijk, onze voorvaderen thans weder op te roepen, om zich op dien dag met hunne naneven om den troon der Moedermaagd te scharen, hoevele duizenden stemmen zouden uit hun midden opgaan,

die uit eigen ondervinding zouden betuigen, dat de allerzoetste Moeder hier niet te vergeefs dien liefelijken naam heeft gedragen! Konde men eens rondom het geliefde beeld weder de tallooze offergaven op hare plaats herstellen, weleer door hunne dankbare liefde daar bijeengebracht, en elkeen laten verhalen, wat zij eens te dezer plaatse van Maria's macht en goedheid kwamen getuigen, en wat, uit hunnen mond opgevangen, in de oude oorkonden zorgvuldig werd geboekt! Gelukkig, dat een goed deel dier oorkonden tot op onzen tijd is bewaard gebleven; wellicht zal later iemand, wien de bekwaamheid en de tijd tot zulk een werk niet ontbreekt, den rijken inhoud dier gedenkstukken meer volledig openbaar bekend maken, dan tot heden toe geschied is. Ons is niets anders mogelijk geweest, dan in de weinige dagen, waarover wij konden beschikken, in haast hier en daar een greep te doen uit hetgeen, naar diezelfde oorkonden, in 1632 door Otho Zylius, ¹⁾ met goedkeuring van Z. D. H. Michaël Ophovius is medegedeeld, — en zoo een volkomen echt verhaal aan te bieden van *eenige* dier hemelsche gunsten ²⁾, waardoor God

¹⁾ *Historia miraculorum B. M. Sylvaducensis. Antwerpiac 1632.*

²⁾ Het register bevatte er meer dan 490; 225 daar-

zijn welgevallen in de vereering der Allerzoetste Lieve Vrouwe van 's-Bosch herhaaldelijk deed blijken.

Eer wij echter dit verhaal beginnen, zullen wij, naar dienzelfden schrijver, tevens gebruik makende van latere navorschingen ¹⁾ de geschiedenis van het beeld en zijne vereering eenigszins uitvoerig beschrijven.

Toen op het einde der dertiende eeuw (1280) de oude (waarschijnlijk Romaansche) St. Janskerk buiten de stad, voor de aldaar achtergebleven of bijgekomen bevolking dienende, werd afgebroken en vervangen door een grooteren gotischen tempel, ²⁾ die later (1419—1520)

van heeft Zijlins alleen opgeteld, de overige omstandig beschreven.

1) Wij raadpleegden Wichmans, Foppens, Coppens, Schutjes, en vooral J. C. A. Hezenmans, met name diens boek over de St. Janskerk. De geleerde schrijver zal, hopen wij, het niet euvel duiden, dat wij dikwijls letterlijk zijne woorden overnemen, zonder telkens te citeeren.

2) Denkelijk bestond reeds het uitzicht, dat de stad naar die zijde uitgelegd, en de St. Jan binnen hare muren getrokken zou worden, hetgeen in 1318, zes jaren nadat het dak op de nieuwe kerk was gelegd, plaats had. Te voren bleven de vestingwerken, tusschen de Leuvensche of Gevangen-poort, en de Antwerpsche of Lieve-Vrouwe-poort, op 200 M. afstand van de St. Jan.

tot de tegenwoordige St.-Jan zou worden omgebouwd, bestond reeds aan het noordwestelijk uiteinde dier allereerste kerk eene zijkapel, omstreeks 1268 gebouwd, dezelfde, waarin thans het beeld van O. L. V. van den Bosch zich bevindt. Het is zeer aannemelijk, dat die kapel toen reeds aan de H. Maagd gewijd was; maar dat het beeld, waardoor zij later zoo vermaard werd, uit diezelfde kapel afkomstig was, kan men met geen genoegzamen grond beweren; wel echter, dat het onder andere beelden ergens in de oude kerk, misschien in een vergeten hoek, aanwezig moet zijn geweest, en van daar in de bouwloots is gekomen, waaruit het in 1380, zoo als wij zullen zien, te voorschijn kwam.

Het beeld zelfs draagt alle kenteekenen van een hoogen ouderdom, die zeer goed met den tijd der eerste kerk overeen komt. Gelaat en handen verraden zelfs geen middelmatige kunst; de drapeering is grootendeels verwaarloosd; in een woord, voorstelling en behandeling getuigen evenzeer, dat het minstens van een of twee eeuwen vroeger dagteekent dan het tijdstip, waarop deszelfs zekere geschiedenis voor ons aanvangt. Hiervoor pleit nog de omstandigheid, dat het Kind, gelijk Zylius bericht, toen bijna vergaan was, en hernieuwd moest

worden; vandaar ook, dat dit beeldje beter bewerkt is.

Onaanzienlijk op zich zelf, schijnt het beeld ook niet als een voorwerp van bijzondere vereering eenige aandacht tot zich te hebben getrokken, noch ook schijnt daaraan eenige volks-overlevering verbonden te zijn geweest. Hoe anders verklaren, dat bij deszelfs eerste weder-verschijnen in de St. Janskerk niemand zich om het beeld bekommerde; of liever, hoe verklaren, dat reeds in 1312, toen de kerk onder dak kwam, niet iemand aan dat beeld zou gedacht hebben, om het zoo spoedig mogelijk eene plaats in de nieuwe kerk te geven? Nog meer: de Illustre Lieve-Vrouwe-Broederschap, in 1317 of kort te voren gevormd, en in 1318 kerkelijk opgericht, had in haar koor een altaar en beeld der H. Maagd; welnu, dit beeld is door het nageslacht altijd aangeduid als de *oude Lieve Vrouw*, in tegenstelling van het beeld der Zoete Moeder, dat de *nieuwe Lieve Vrouw* genaamd werd; van daar dat de latere kapel dier broederschap, eerst in de vijftiende eeuw boven het noorder dwarspand gebouwd, toch de *Oude Lieve-Vrouwe-kapel* bleef heeten, terwijl die bij den toren als de *Nieuwe-Lieve-Vrouwe-kapel* werd aangeduid. Vanwaar die benaming van *Nieuwe Lieve Vrouw*, tenzij omdat dit beeld

in 1380 en 1381 aan het toen levende geslacht voor het eerst bekend werd?

Het beeld der Zoete Moeder lag dus nog in de bouwloots der kerk vergeten, nadat men reeds acht en zestig jaren voor de inwendige opluistering der St. Jan aan allerlei kunstwerken arbeidende was, toen God, wiens inzichten aan de gissingen van den menschelijken geest ontgaan, goedvond, hetzelfde tot eere te verheffen.

Het was in het begin van 1380. Een steenhouwer raapte het onoogelijk beeld, met schimmel overdekt, in de bouwloots op, en vond het nergens goed voor dan voor brandstof aan den haard. Reeds greep hij naar de bijl om het in stukken te kappen, toen een der bouwmeesters, uit eerbied voor de H. Maagd, dit verhinderde, en den gezet over dezen misslag nadrukkelijk berispte. Deze luisterde naar hem, en om hetgeen hij misdaan had, goed te maken, bracht hij op Witten Donderdag, toen onderscheidene beelden uit de loots naar de kerk werden gedragen, ook het Lieve-Vrouwe beeld derwaarts, en zette het tusschen de andere neder. Doch de kosters vonden het niet geschikt, om iets ter versiering der kerk bij te dragen, en zetten het ter zijde. Ten laatste toch trok een godvreezend kloosterling, met name Valerius,

zich het beeld aan, en plaatste het op het altaar van St. Michaël ¹⁾, waar het stond tot een weinig na Lichtmis van het volgende jaar 1381.

Doch ook nu bleef het beeld vergeten en ongeëerd, *zoodat Valerius besloot, voor zich zelve het bezit daarvan te vragen. Zijn verzoek werd gereedelijk ingewilligd, zegt Zijlius, door den kerkbewaarder of kerkmeester (aedituus) Theodorus Loetius ²⁾, die al evenmin aan het nietige ding eenige waarde hechtte. Valerius kwam dus, omtrent Lichtmis, om het naar zijne woning te halen; maar toen hij er de handen aan sloeg, werd het hem zoo zwaar, dat hij het onmogelijk van zijne plaats konde verzetten. God wilde blijkbaar niet, dat het beeld, bestemd om, tot zegen voor ontelbaren, openbaar te worden vereerd, enkel een voorwerp van bijzondere godvrucht voor een enkelen kloosterling zou worden. Valerius zag dan van zijn plan af, en het beeld bleef waar het was.

1) Te oordeelen naar eene lijst der altaren van de kerk vóór 1419, in verband met latere opgaven, was dit de eerste der straalkapellen ten noorden, naast de middelste straalkapel achter het priesterkoor.

2) Hezenmans gist, dat hier wel kan bedoeld zijn het hoofd der bouwgezellen, die naar het gebruik der middeleeuwen den bijnaam „in die loetse” zal gedragen hebben, alzoo: „Meester Dirk in de loots.”

Eene wijle later nam men het beeld van St. Michaëls altaar weg, en bracht het in eene andere noordelijke kapel ¹⁾. Doch waar ook geplaatst, het bleef evenzeer verwaarloosd, tot innig zielsverdriet van den vromen Valerius. Toen omstreeks Pinksteren die kapel beschilderd werd, verzocht hij den meester, toch het beeld niet voorbij te gaan, doch te vergeefs. Met veel moeite verkreeg hij, dat diens zoon er zijne kunst aan zou beproeven; nieuwe teleurstelling! het beeld won onder de onbekwame of slordige hand zoo weinig in voorkomen, dat het weldra ook in deze kapel te veel was en ter zijde werd geschoven.

Nog gaf Valerius den moed niet op. Hij had intusschen een kleed ten geschenke ontvangen, om het tot een mantel over het beeld te laten verwerken; zekere aanzienlijke vrouw Oda belastte zich, op zijn verzoek, met dien arbeid; maar zij had er zoo weinig haast mede, dat Valerius er het geduld bij verloor. Ondanks al dien tegenspoed werd het beeld hem met den dag dierbaarder; 't was of een geheimzin-

¹⁾ De tegenwoordige *hooge kapel*, eerst op het einde der volgende eeuw gebouwd, kan hier niet bedoeld zijn; wèl het vroegere koor der Illustre-Lieve-Vrouwe-Broederschap langs het schip der kerk, of eene der meer noordelijke straalkapellen.

nige magneet hem met een hemelsche lieflijkheid aantrok, zoodat zelfs de slaap van zijne oogen week. Hij sloeg dan zelf de handen aan het werk en maakte een mantel, die meer van zijn haastigen ijver dan van bekwaamheid getuigde; ook liet hij het Kindje, dat bijna vergaan was, hernieuwen.

Nu kreeg Valerius zijn geliefd beeld geplaatst op het St. Maartens-altaar ¹⁾); vooreerst echter bleef hij nagenoeg de eenige, die het zijne aandacht waardig keurde. Het beeld, eer beklad dan beschilderd, met zijn wonderlijken optooi, scheen ook meer geschikt om bij min ernstige lieden de lachlust op te wekken, dan om aan de bezoekers der kerk eenige belangstelling in te boezemen. Werkelijk lieten twee vrouwen zich in vrij oneerbiedige bewoordingen over het beeld uit; doch nu was het oogenblik gekomen, waarop hetzelve uit de duisternis te voorschijn ging treden, om weldra in een stralenkrans van glorie voor aller oogen te schitteren. De beide lichtzinnige vrouwen werden plotseling door Gods hand getroffen: eene harer werd in eene nachtelijke verschijning door de H. Maagd bestraft; eene smartelijke kwaal kluisterde de

¹⁾ Naar boven vermelde lijst, stond dit in de middelste straalkapel, achter het hoog koor, waar nu het altaar der H. Anna is.

andere gedurende veertien dagen aan het ziekbed, en slechts aan hare ootmoedige smeekingen tot de beleedigde Moedermaagd dankte zij hare genezing. Beide wilden nu de H. Maagd ook door eenig geschenk eeren en gaven eenige penningen, tot versiering van het beeld bestemd.

Dit feit werd weldra in de stad bekend, en men begon het verachte beeld met andere oogen aan te zien. 's Hertogenbosch kon reeds vermoeden, welk een schat de Goddelijke Voorzienigheid haar had geschonken. „Van nu af, zegt wederom Zylius, was het, alsof de ader „getroffen was, die eene altijd vlietende bron „deed ontspringen, waaruit, in stroomen, mild „genoeg om te voldoen aan de gretigheid en „de menigte dergenen, die er uit wilden putten, „allerlei hemelgunsten gingen vloeien.” Nu verhaalt hij ¹⁾ de eerste wonderbare genezing, in September 1381 voorgevallen, en zegt verder, hoe het beeld betamelijker beschilderd en versierd, zijne vaste plaats vond in de lage kapel, alwaar het tot in zijnen tijd was verbleven. Het eene wonder volgde nu op het andere; eene menigte offergaven en ex-voto's sierden weldra het heiligdom der Zoete Moeder; pelgrims kwamen van heinde en verre; en de

1) Zie dit verhaal hier achter, bladz. 1—3.

kleine kapel werd de roem, de vreugde, de kroon der oude Hertogstad.

Wij hoorden Zylius zooeven zeggen, dat het beeld tot op zijnen tijd terzelfder plaatse had gestaan: dit is te zeggen, dat het *in de kerk* nimmer eene andere had gehad. Wel is het een en andermaal voor eenigen tijd uit kapel en kerk verwijderd geweest; Zylius zelf vermeldt ons het eerste geval als volgt:

„De H. Maagd, die voor eens anders goed „zoo veel zorg droeg ¹⁾, konde zich omtrent „haar eigen goed niet zorgeloos betamen. Dit „kwam (1381) door een onvoorziene brand „in groot gevaar. Men weet niet hoe deze „brand ontstond, maar hij woedde spoedig in „de gansche kapel. Toen op het hulpgeschreeuw „der eersten, die in de nabijheid kwamen, „velen ter blussching opdaagden, stond reeds „alles rondom het beeld in vlam. De andere „heiligenbeelden, de troon en de mantel van „het Lieve-Vrouwe-beeld zelf waren reeds ver-

¹⁾ Zylius had juist te voren verhaald hoe de H. Maagd een vrouw verwittigde van een diefstal, die te haren huize gepleegd werd. Onmiddellijk na het hier medegedeelde volgt het voorval, dat hierachter op bl. 7 wordt vermeld. De brand schijnt dus niet lang voor St. Willebrordsdag in 1381 te zijn geschied.

„brand, en andere zaken in de nabijheid door
 „den gloed verschroeid, toen eenige moedige
 „personen het beeld, dat alleen door de vlam
 „gespaard was, tusschen de brandende stoffen
 „uithaalden, en terstond er mede naar een
 „schilder liepen, om het op nieuw te doen
 „versieren. Intusschen verspreidde zich in de
 „stad het gerucht, dat het beeld de prooi der
 „vlammen was geworden, en de geheele be-
 „volking geraakte in de uiterste verslagen-
 „heid. Alom hoorde men jammerklachten over
 „het verlies van hetgeen elk de bescherming,
 „de hoop, den troost der stad noemde. Zoo-
 „dra echter de ongegrondheid van dit ge-
 „rucht bekend werd en men van vertrouwbare
 „getuigen wist, dat het beeld uit den brand
 „behouden was gebleven en nu nieuw beschil-
 „derd werd, kwam er aan wederzijdsche ge-
 „lukwenschingen en vreugdebetoon geen einde.
 „Onderwijl werd men den brand meester, en
 „nu werd er besloten, eene plechtige processie
 „te houden om het beeld naar zijne vorige
 „plaats terug te brengen. Nadat het derhalve
 „nog sierlijker dan te voren opgetooid was,
 „werd het met de meest mogelijke praal,
 „onder den toeloop der gansche bevolking,
 „weder in de kapel geplaatst.”

Het andere viel bijna twee eeuwen later voor;

te weten tijdens den betreurenswaardigen beeldenstorm van 1566. Den 22 Augustus begon te 's Hertogenbosch de gruwelijke verwoesting, die sedert den 10 dier zelfde maand als een loepend vuur in het zuiden der Nederlanden meer dan 400 kerken geschonden of vernield had. Eer de woeste benden van oproerlingen in de St Jan volkomen meester waren, kon men in den morgen van den 23 nog een goed deel der kostbaarheden, waaronder ook het beeld der Zoete Moeder, naar het stadhuis in veiligheid brengen. Het ligt buiten ons bestek, te vermelden, wat er van toen af tot in het laatst van October, in kerken en kloosters vernield is geworden, of wat er verder in de stad omging tot in het midden van het volgende jaar 1567 ¹⁾. Zóó lang trouwens liep het aan, eer de orde genoeg hersteld en gevestigd was, om de kostbaarheden weder veilig naar de kerk te kunnen overbrengen ²⁾; ook het beeld zal toen in zijn heiligdom hersteld zijn. Nog twee en zestig jaren zou het daar rusten, tot dat in

¹⁾ Men kan dit lezen bij Hezenmans (De St. Janskerk, Hoofdst. 14—16).

²⁾ Een post in de rekeningen der kerkfabriek, vermeldt de betaling der kosten voor die overbrenging onder dagteekening von 4 Juli 1567.

1629 een nieuw en droevig tijdperk voor de katholieken aanbrak.

Doch keeren wij thans tot vorige tijden terug.

Het kon niet missen, of ook openbare plechtigheden moesten van de openbare en algemeene vereering der Zoete Moeder van 's-Bosch getuigen. Reeds vroeg was dan ook onder de luisterrijkste processiën, die door de straten der stad werden gehouden, de processie van *Onze-Lieve-Vrouwe-Dracht* (*Circuitus* of *Deportatio Imaginis B. M. V.*) eene der voornaamste geworden ¹⁾. Vóór 1511 geschiedde zij 's Zondags na St. Jan in den zomer, wanneer de kerkwijding gevierd werd; in 1511 werd zij tegelijk met dit feest, verplaatst op Zondag na O.-L.-V.-Bezoeking (2 Juli). Nog later, toen reeds het beeld niet meer aanwezig en buitendien de godsdienstoefeningen der katholieken slechts in stilte, en dit nog alleen bij oogluiking der stedelijke overheid, konden geschieden, vinden wij onder de kerkelijke feesten van het Bisdom (Apostolisch Vicariaat) van 's Bosch het *feest van den Omgang* met het beeld der H. Maagd

¹⁾ Zij trok door de Peperstraat, een deel der Verwerstraat, de Beurzestraat, Weversplaats, St. Joris-, Postel-, Kruis- en Vischstraat, Hoogen Steenweg, Markt, Hinthamerstraat.

(Festum Circuitus Imaginis B. M. V.) op den 7 Juli, waarop het nog heden jaarlijks gevierd wordt. Ook van den Omgang zelf bleef onder de godvreezende geloovigen een overblijfsel bewaard; gedurende het octaaf van 7—14 Juli plachten, na zonsondergang, in alle stilte en zonder in het oog vallende groepen te vormen, een aantal vereerders der Zoete Moeder den bedeweg te gaan, waarlangs in betere tijden hunne vaders hare beeltenis onder heilig vreugdegejubel hadden vergezeld. Nog heden bestaat dit vroom gebruik; sedert men zich, althans in oefeningen van bijzondere godsvrucht, minder behoeft te verbergen, is het, vooral na den terugkeer van het beeld, merkelyk toegenomen. Het gebed moet daarbij nog, als voorheen, in stilte geschieden; het late avonduur had men kunnen veranderen, doch ook dit is behouden, daar men het in de dagen der voormalige verdrukking, door eene gewoonte van twee eeuwen, lief had gekregen.

Van ouds heeft men ook bij bijzondere gelegenheden buitengewone omgangen met het beeld der Zoete Moeder gehouden, hetzij als dankzegging voor van God ontvangen weldaden, hetzij om in rampen de hulp des Hemels door Maria af te smeeken. Van een dier omgangen

geeft Wichmans ¹⁾, naar de oude Stads-archieven, die hij onder de oogen had, het volgende bericht:

„Ten jare 1529, toen eene zweetpest in de „stad vreeselijke verwoestingen aanrichtte, vond „men niets geradener, dan gezegd beeld door „geheel de stad rond te dragen, opdat als het „ware de Zoete Moeder de algemeene ellende „in oogenschouw zoude nemen. En niet te „vergeefs: de besmettelijke plaag begon van „dien dag af te verminderen.”

Dezelfde Wichmans vermeldt ook, hoe van ouds de kapel der Zoete Moeder dagelijks, vooral op Zaterdagen, met groote godsvrucht door de Bosschenaren druk werd bezocht. Hij kan zich niet onthouden zijne vreugde over dit vertroostend schouwspel, dat de Hertogstad hem aanbood, te uiten, en de bewoners met die heilzame devotie geluk te wenschen.

Toen de geleerde Norbertijn dit in het handschrift zijner *Brabantia Mariana* nederschreef, was reeds het beleg van 1629 begonnen; vóór de uitgave (in 1632) had hij aan het einde van hetzelfde hoofdstuk nog de inname van 's-Bosch, en de overvoering van het wonderbeeld naar Brussel, bij zijn verhaal te voegen.

Den 17 September 1629 ging namelijk 's Her-

¹⁾ *Brabantia Mariana*, lib 2, cap. 25. Wichmans schreef schier gelijktijdig met Zijlius.

togenbosch, na eene belegering van vier en een halve maand, bij verdrag in de handen der Staten over. De kerken werden aan de katholieken ontnomen, de uitoefening van hunnen godsdienst verboden, geestelijken en kloosterlingen uit de stad verdreven. Te midden der algemeene verwarring, bij de overgave der stad ontstaan, had de edele jonkvrouw Anna van Hambroek het beeld der Zoete Moeder naar hare woning gehaald; intusschen achtte zij het ook daar niet zeker genoeg bewaard, en begaf zich dus weldra daarmede naar Antwerpen, om onder de bescherming der Aartshertogen een veiliger schuilplaats voor haren schat te vinden. De Aartshertogin Isabella Clara Eugenia, hiervan verwittigd, verzocht en verkreeg dat het beeld naar Brussel zou worden overgevoerd, doch alleen onder de uitdrukkelijke voorwaarde, door Bisschop Ophovius bedongen, dat Hare Doorl. Hoogheid beloofde, het aan de Bosschenaren te zullen teruggeven, en dat de aalmoezen tot ondersteuning der weezen zouden verstrekken.

Te Brussel werd het beeld eerst in de kerk der abdij van *Koudenberg* geplaatst, waar het terstond een voorwerp was van algemeene vereering. In 1630 werd het van daar met groote plechtigheid, vergezeld door de Aartshertogin met haren hofstoet en eene onafzienbare schare

geloovigen, naar de St.-Gaugericus-kerk overgebracht. Vier Paters Capucynen uit 's Bosch droegen de baar, waarop het beeld geplaatst was, en een aantal Bosschenaren, wier tranen aller medelijden wekten, omringden dezelve.

Elf jaren later echter deed de prins-kardinaal Ferdinand van Oostenrijk, landvoogd der zuidelijke Nederlanden, het beeld met gelijksoortige praal weder naar de kerk van *Koudenberg* terugbrengen. Dit geschiedde den 16 Mei 1641, en men bestemde den vierden Zondag na Paschen om het jaarlijksche feest dier overbrenging te vieren.

Vrij algemeen heeft men gemeend, dat er te Brussel geene wonderen bij het beeld zijn geschied. Zylius intusschen zegt, dat treffelijke geestelijken hem eenige wonderen hebben verhaald, welke hij echter, wijl daaraan de wettige bevestiging alsnog ontbrak, niet oorbaar achtte in zijne geschiedenis op te nemen; een bewijs te meer voor de omzichtigheid, waarmede de geleerde Jezuiet in dit opzicht is te werk gegaan.

Wat hiervan zij, de begeerte der Bosschenaren, om nog eenmaal het geliefde beeld terug te ontvangen, en van de andere zijde die der Brusselaren om het te behouden, bleef daarom even levendig. Van daar ook, dat de pogingen,

dezerzijds tot wederbekoming van hetzelfde gedaan, niet zoo gemakkelijk slaagden. Z. D. H. Henricus den Dubbelden, en later Z. D. H. Joannes Zwijsen, drongen herhaaldelijk, zoo in geschrifte als mondeling, daarop aan; doch eerst in 1853 werd het godvruchtig streven met den gewenschten uitslag bekroond.

De Zeer Eerw. Heer Deken van 's-Bosch, P. H. van Liempt, als gevolmachtigde van Z. D. H., vergezeld door den Eerw. Heer J. van der Lee, kapelaan te Tilburg, nam te te Brussel het beeld in ontvangst; den 16 December 1853 stelde hij het te Tilburg in handen van den Aartsbisschop, die het den 17 overbracht naar de kapel van het Moederhuis der Zusters van Liefde aldaar. Eerst den 27 December werd het, te midden eener plechtige novene, door de Eerw. Paters Liguoristen geleid, en na eene Pontificale Mis, door den opvolger van den H. Willibrordus en van Ophovius te 's-Bosch in de Hoofdkerk van St.-Jan hersteld.

Aanvankelijk stond nu het beeld in de hooge kapel, in de beuk naast het altaar van het H. Sacrament, waar later het beeld van den H. Jozef is geplaatst, en nu het monument ter nagedachtenis van Mgr. Zwijsen zich bevindt. Inmiddels werd de lage kapel door den Heer

Veneman inwendig hersteld, en den 2 Februari 1854 bracht de Doorluchtige Kerkvoogd het beeld in luisterrijken optocht derwaarts over. Veertien jaar later, den 2 Februarij 1868, plaatste Z. D. H. eigenhandig het beeld op een nieuw altaar, door de leeken van het bisdom bij zijn gouden priesterjubilé (20 Dec. 1867) ten geschenke gegeven, en door den architect L. C. Hezenmans vervaardigd. In 1870 werd de kapel door den Heer A. Brouwer beschilderd, en op dit oogenblik herstelt de Heer L. C. Hezenmans de kapel van de buitenzijde. Wanneer in het volgende jaar die herstelling zal zijn voltooid, zal het aloude heiligdom, een der fraaiste bouwwerken uit de 13e eeuw in Nederland, weder in zijn ouden luister voor aller oogen schitteren.

Van de verheven plechtigheid, welke 's Hertogenbosch den 27 December 1878 gaat vieren, willen wij thans niet verder spreken, dan om onze vaste overtuiging uit te drukken, dat zij in de harten van allen een nimmer uit te wischen indruk zal achterlaten, en den ijver tot de vereering der Zoete Moeder meer en meer opwekken, verspreiden en bestendigen.

Thans nog slechts

EEN WOORD OVER DE HIER ACHTER VOLGENDE VERHALEN.

Otho Zylius of Van Zijl, overste der Jezuïeten te 's Hertogenbosch, medewerker aan de *Acta Sanctorum*, vermeldt ons in zijne voorrede, hoe hij omtrent 1622 in het Kerkarchief eenige oude registers in handen kreeg, waarin een aantal der vele mirakelen, die, naar de standvastige overlevering der inwoners het beeld der Zoete Moeder zoo vermaard hadden gemaakt, nauwkeurig was geboekt met opgave van tijd, plaats, personen en getuigen. Hij zorgde dan, dat die papieren in een sierlijken band gebonden, en tot zekerder bewaring, door een net afschrift verdubbeld werden ¹⁾. Vervolgens besloot hij, den inhoud daarvan openbaar te maken, en wel, om ook aan uitlanders nuttig te zijn, in de latijnsche taal, waarin hij zeer sierlijk schreef. Hij raadpleegde tevens nog eenige andere oude geschriften, die hem bij het schrijven zijner *Historiam iraculorum B. M. Sylvaducensis* kostbare inlichtingen verschaften. Hij spreekt voorts

¹⁾ Het origineel is in 1853 met het beeld uit Brussel teruggekomen; het afschrift echter bleef in de Bourgondische bibliotheek aldaar achter.

van het groot aantal getuigen, met naam en toenaam schier bij elk mirakel vermeld, doch die hij, om geen verveling te wekken, meende te moeten weglaten. Zylius kon dit te meer doen, wijl hij niet een betoog, maar eene geschiedenis schreef, en hij zelf er voor gezorgd had, dat de beoordeelaars van zijn verhaal de bronnen, waarop hij had gewerkt, zonder veel moeite konden inzien en vergelijken.

Zijn werk vond dan ook bij de oordeelkundigste en nauwgezetste mannen van dien tijd algemeenen bijval; en Bisschop Ophovius schonk aan hetzelfde eene plechtige goedkeuring, waarin hij onder andere zegt:

„Dat de H. Maagd de kapel, aan de noord-
 „zijde der Hoofdkerk door groote wonderen en
 „gunsten heeft vermaard gemaakt, blijkt èn uit
 „den toevloed die uit alle oorden derwaarts plaats
 „had, en uit de getrouwe getuigenis onzer voor-
 „vaderen; ja, wij zelve (als zijnde in die stad
 „geboren en opgevoed) hebben in een tijdver-
 „loop van meer dan vijftig jaren ons met
 „eigen oogen daarvan kunnen overtuigen. Wes-
 „halve wij niets anders kunnen doen, dan den
 „ijver en den arbeid prijzen van den Eerw.
 „Vader Otho Zylius, die uit echte geschriften,
 „oorkonden en gedenkstukken, talrijke en groote
 „wonderen heeft verzameld, welke aldaar met

„de uiterste nauwgezetheid waren geboekt, en „deugdelijk gestaafd ¹⁾, terwijl van zeer vele „andere de bewijzen door de vernieling des tijds „waren verloren gegaan.”

Dit weinige, meenen wij, is voldoende om den lezer te overtuigen, dat hij, wat het getrouw verhaal der feiten betreft, zich in alle gerustheid op Zylius kan verlaten. Wat de vertaling aangaat, die hier geleverd wordt, wij meenen te mogen verzekeren, dat zij getrouw het oorspronkelijke wedergeeft, soms wellicht wat te angstvallig, en daardoor onhollandsch; enkele malen, waar het niet wilde gelukken, eene of andere *inleiding of opmerking*, door Zylius aan het verhaal toegevoegd, in een behoorlijk Nederlandsch gewaad te steken, is een en ander van dien aard weggebleven.

Nog twee opmerkingen ten slotte:

1° De dagteekeningen, bij elk verhaal gevoegd, zijn hier, gelijk bij Zylius, niet die der gebeurtenissen zelve, maar die der te 's Hertogenbosch afgelegde en aangeteekende verklaringen.

2° Wat de waardeering der feiten aangaat, het is ons inzicht niet, zoo min als het dat van Pater Zylius of Bisschop Ophovius kon zijn, elk der verhaalde feiten juist als een mirakel in den strengsten zin des woords te doen gel-

) Summa fide registrata et authentice probata.

den ; genoeg, dat in onderscheidene eene buitengewone werking van Gods macht zich niet laat miskennen, en in allen ten minste eene bijzondere schikking der Goddelijke Voorzienigheid zichtbaar is. Verder maakt geen dier verhalen, — wijl over geen derzelve immer eene uitspraak van den H. Apostolischen stoel is gevallen of uitgelokt, — aanspraak op meer dan menschelijk gezag ; doch dit gezag bezit hier overigens alles, wat deszelfs oordeel eerbiedwaardig en vertrouwbaar kan maken.

VERHAAL VAN ENIGE HEMELSCHĒ GUNSTEN,
BEKOMEN DOOR DE VEREERING
VAN
O. L. V. VAN 'S-BOSCH,
NAAR HET LATIJN
VAN
OTHO ZYLIUS, S. J.

I.

EENE VROUW WORDT VAN EENE VEBLAMMING GENEZEN, NA
OP EENE HEMELSCHĒ AANSPORING, HET BEELD VAN
O. L. V. VAN 'S BOSCH VEREERD TE HEBBEN. HET BEELD
VERKRIJGT EINDELIJK ZIJNE VASTE PLAATS.

De eerste persoon, die de uitwerking der hemel-
sche milddadigheid ondervond, was Hedwigis,
dochter van Hendrik van Vicht en huisvrouw
van Joannes Timmermans. Zij leed sedert on-
geveer drie jaren aan eene verlamming van een
harer beenen, waardoor het van alle beweging
en gevoel beroofd was. De maand September
van het jaar onzes Heeren 1381 zou haar ge-
nezing brengen. Het was in het hollen van
den nacht, toen eene hemelsche verschijning
haar gelastte, het beeld, tot dien tijd nagenoeg
zonder vereering gebleven, door een eerste
huldeblijk te eeren. Zij meende namelijk op

eens naast hare legerstede een man te zien, wiens heerlijk schoon gelaat en bovenmenschelijk edele gestalte in hem eene goddelijke majesteit scheen aan te kondigen; zijn gewaad, dat tot aan de voeten afhing, geleek in kleur en vorm op dat van Christus onzen Zaligmaker. „Hedwigis,” sprak hij minzaam, „wilt gij genezen worden?” — en op haar bevestigend antwoord vervolgde hij: „Ga dan naar de St. Janskerk, en hang daar, bij het nog vergeten beeld der Moeder Gods, eene wassen afbeelding van uw been; gij kunt die nemen van de grootte die gij wilt. Voor dien prijs zult gij zeker uwe genezing verkrijgen.” Deze verblijdende belofte wekte in Hedwigis een groot betrouwen; zij sleepte zich dan, zoo goed het gaan wilde, zonder hare kwaal te ontzien, naar de kerk; doch daar gekomen, kon de gebrekkelijke vrouw zelve hare offergave niet ter bestemde plaats aanhechten. Deze werd dan door een man, juist daar aanwezig, naast het beeld aan den muur gehangen, en daarop keerde in het krachtelooze lichaam de vorige sterkte weder, tot overgrootte vreugde der genezene en tot niet minder grootte verwondering harer bekenden. Hedwigis verzuimde niet, Gode en der H. Maagd voor deze gunst den behoorlijken lof te geven, en de mare eener zoo nieuwe en gelukkige

gebeurtenis werkte krachtig om de gemoederen, van zelve tot godsvrucht geneigd, tot eene ijverige vereering van het beeld op te wekken. In het bijzonder verdient vermeld te worden, dat eene aanzienlijke vrouw, Oda, van wie boven (zie de Inleiding) sprake was, met eenige andere personen geld bijeenlegde, om het beeld op nieuw sierlijker te doen opschilderen. Toen dit geschied was, werd het beeld niet naar het altaar van St. Martinus, waar het tot dan toe gestaan had, teruggebracht, maar naar de kapel der Moeder Gods, die de lage kapel genoemd wordt, nabij de doopkapel aan den voet van den toren gelegen, in welke het tot op onzen tijd gestaan heeft. 1) Deze verplaatsing geschiedde in hetzelfde jaar 1381, boven genoemd.

Van nu af had dan Maria, om zoo te spreken, hare vaste woonplaats gevonden, en verleende van daar al meer en meer hare machtige hulp. Allengs (want het juiste tijdstip heb ik niet kunnen achterhalen) gewerd haar eene nieuwe eerbewijzing: men begon haar algemeen „de *Zoete of Allerzoetste Lieve Vrouw van 's-Bosch*” te noemen. Even nieuw als die benaming hier

1) Zylius schreef dit in 1632, minder dan drie jaren nadat het beeld naar Brussel was overgevoerd.

ter plaatse was, even krachtig was zij om de liefelijkheid dier allerbeste Moeder uit te drukken, en tevens de liefde der bevolking tot haar te trekken. Ja, het was alsof de Moeder Gods zelve, met dien eernaam ingenomen, zich beijverde om dien niet te vergeefs te dragen; zoozeer toonde zij, door eene aanhoudende vermenigvuldiging harer weldaden, de onvergelykelijke zoetheid van haar minnelijk hart. Alzoo werden dan de inwoners van 's-Bosch verrijkt met dien hemelschen schat, die onbetwistbaar aan hunne stad tot schoonste sieraad strekte; doch men mag ook zeggen, dat de godsvrucht der burgers en hunne altijd oude en altijd nieuwe liefde tot Maria hen die groote weldaad scheen waardig te maken.

II.

DEZELFDE VROUW WORDT VAN EENE HEVIGE TANDPIJN BEVRIJD. 1381.

Hedwigis, die zoo duidelijk de barmhartigheid van Maria had ondervonden, werd weldra door een nieuw lijden er toe gebracht, nogmaals dezelfde barmhartigheid in te roepen. Zij werd namelijk aangetast door tandpijn, eene plaag, die, zonder gevaarlijk te zijn, toch hevige smart

veroorzaakt, en den lijder alle rust beneemt. Op zekeren nacht, door de pijn afgemat, was zij even ingesluimerd, toen zij op eens de Koningin des Hemels, in verwonderlijke schoonheid en luister, naast zich zag staan. Dat dit geen ijdele droom was, bleek uit de woorden der Moeder Gods: „Sta op,” sprak zij, „ga in mijne kapel, nabij de doopvont, mijne beeltenis vereeren, en bid er zoo veel malen het gebed des Heeren, als gij tanden in den mond hebt. Vertrouw maar vast op mij; gij ziet mijne welwillendheid; gij zult mijne macht onder vinden.” ’s Morgens vroeg verrichtte de vrouw voor het beeld der H. Maagd deze gebeden, en terstond was zij van hare foltering verlost. Zij hield dan ook niet op, hare nooit volprezen Beschermster voor hare dubbele gunst te danken en te loven.

III.

EEN JONGELING UIT HET WATER GERED. EEN
BRAND GEBLUSCHT. 1381.

Spoedig daarna toonde de H. Maagd ook hare macht over de wateren. Een jongeling, die te paard eene rivier ingereden was, stortte in de golven neder; zich in levensgevaar ziende,

deed hij eene gelofte aan de Moeder Gods, en hij ontkwam ongedeerd. Dit wonder werd door eene groote menigte gezien, en geraakte daardoor spoedig algemeen bekend; de geredde zelf vereeuwigde de gedachtenis der hem bewezen weldaad, door het beloofde geschenk hij het beeld zijner Redster te doen plaatsn.

Onder de eerste mirakelen, te 's-Bosch geschied, behoort ook het volgende, dat bewijst, hoe het vuur, niet minder dan het water, aan Maria's bevel gehoorzaamt, die hare ver eerders tegen de woede dier elkander tegenstrijdige elementen gelijkelyk weet te beschermen. Er was binnen in een huis brand ontstaan: doch het gebed eener vrouw, die het bewoonde, wendde de dreigende ramp af. Bij hare vurige smeeking tot O. L. V., om haar en hare bureu voor ongeluk te bewaren, voegde zij de gelofte, dat zij haar een huisje van was zou offeren. Dit gebed bluschte den brand volkomen, alsof men eene groote hoeveelheid water op de vlam had gestort, zoodat het huis en de gansche buurt voor vernieling behoed werd. De vrouw vervulde nu de verplichting harer gelofte, en deed aan het O.-L.-V.-altaar eene wassen afbeelding van haar huis, ter getuigenis van het gebeurde wonder, ophangen.

IV.

EEN BLINDE VROUW WORDT ZIENDE. EEN GEVANGENE WORDT BEVRIJD. 1381.

De mare der mirakelen verbreidde zich al meer en meer, en drong tot in andere naburige provinciën door, waar de macht van Maria niet enkel vermaard werd, maar zich eveneens deed gevoelen. Te Bommel leefde eene vrouw, met name Elizabeth, die sedert een vol jaar het gezicht had verloren. De Moeder van Barmhartigheid zelve maande haar aan, naar 's Hertogenbosch te reizen, en daar om genezing harer kwaal te bidden. Zij gehoorzaamde onverwijld, en kreeg ook aanstonds het gezicht weder, zoodat zij zonder geleide naar Gelderland kon wederkeeren.

Ook de meer verwijderde streken van Brabant mochten in de gunsten der H. Maagd deelen. Joannes van den Berghe, een Brusselaar, strekte daarvan ten bewijze, doordien hij op St.-Willibrordus' dag aan Onze Lieve Vrouw van 's Hertogenbosch boeien van was ten geschenke bracht, als een teeken, dat hij door haar zijne vrijheid had herkrege. In den oorlog namelijk, welken de Brabanters te dien tijde met de Vlamingers voerden, was Joannes als een spion aangehouden en te Dendermonde

gevangen gezet. In zijn angst en kommer verscheen hem de Moeder Gods, en beval hem, met een votief geschenk haar beeld te 's-Bosch, dat reeds door wonderen vermaard begon te worden, te gaan vereeren; zij beloofde tevens, dat hij gemakkelijk in vrijheid zou geraken. Nauwelijks was Joannes van de verbazing over dit hemelsch gezicht tot zich zelven gekomen, of hij bespeurde, dat zijne boeien losgegaan en afgevallen waren, en hij vond ook verder niets, dat zijne ontvluchting verhinderde. Zoo geraakte hij dan op vrije voeten, en ijldde naar 's-Bosch, om van ganscher harte zijne Bevrijdster te danken.

V.

VIER EN VEERTIG ZERVARENDEN DOORSTAAN GELUKKIG
EEN DRIEDAAGSCHE STORM. (8 November 1382).

Tot dusverre geschieden nagenoeg al de mirakelen aan enkele personen afzonderlijk, thans echter werd er een voor velen gezamenlijk gewrocht. Vier en veertig personen gingen op een nieuw schip, met verschillende soorten van huiden geladen, uit Lijfland 1) onder zeil.

1) In dit land liggen de zeededen Riga, Parnow, Salis (Vert.)

Pas waren zij in volle zee, toen eene plotse-
linge verandering van weder hen met groot
gevaar bedreigde. Hevige winden staken op,
vergezeld van zware regenvlagen, terwijl een
dichte mist alles overdekte. De opvarenden
worstelden met alle inspanning tegen den storm,
zonder een oogenblik tot verademing te kunnen
komen; het noodweer werd gedurig al heviger, en
joeg zooveel water in het schip, dat men met alle
vlijt en spoed niet in staat was het uit te pompen;
reeds stond het meer dan eene manslengte hoog
in het ruim. Drie dagen lang raasde de woede-
dende zee, en men had geen uitzicht op redding;
de oudsten der bemanning verzekerden, dat zij
veertig, ja vijftig jaren lang veel op zee geva-
ren, doch nooit vreeselijker storm gezien, of
in dreigender doodsgevaar verkeerd hadden. In
dien hachelijken toestand herleefde nogtans
in hun gemoed de hoop op behoud, toen zij
allen, als door goddelijke ingeving, zich de
wonderen herinnerden, die te 's Hertogenbosch
waren geschied. Eenstemmig aanriepen zij dan
de hemelsche Gebiedster der zee, het anker
van zoovele door de baren geslingerden, de
haven van zoovele schipbreukelingen. Na deze
aanroeping gevoelden zij zich, hoewel nog
altoos in den uitersten nood, zoo bemoedigd,
dat alle vrees verdween; de bekommering met

het oogenblikkelijk gevaar week voor een godsdienstig betrouwen, en zij besloten, door loting een uit hun midden te kiezen, om in aller naam, met eene offergave van elk hunner, naar 's Hertogenbosch te reizen. Het lot viel op Godschalk Redeghijs, van Besoyen geboortig, doch toen metterwoon in Lijfland gevestigd. Pas was de loting geschied, of tot aller vreugde en verbazing bedaarde oogenblikkelijk de storm; de hemel werd helder, de zee rustig, en met een gunstigen wind kon men onbezorgd den gewenschten koers houden. Men wendde dan den steven zuidwaarts, en de goedertierenheid van God en de H. Maagd met blijde lofzangen prijzende, liep men de haven van Wismar 1) binnen. Hier zette men Godschalk aan wal, stelde hem de offergaven in gouden en zilveren munt ter hand, en gelastte hem, van daar de reis naar 's-Bosch te volbrengen. Zonder toeven spoedt hij zich derwaarts, en zes weken na het doorgestaan gevaar biedt hij, tot kwijting der gemeenschappelijke gelofte, de geschenken aan, zooals blijkt uit een kwijtbrief, daarvoor aan Godschalk afgegeven door Arnoldus Hontius, kanunnik te 's Hertogenbosch.

1) Eene zeestad in Mecklenburg-Schwerin (Vert.)

VI.

HET BEEN EENER VROUW GENEZEN.

(26 Januari 1383)

Ook Maria Tavernier, te Brussel woonachtig, was aan de weldadigheid der Moeder Gods Maria eene groote gunst verschuldigd. Reeds meer dan drie maanden had zij eene vreeselijke kwaal aan het rechterbeen; het vleesch was rondom opgezwollen, en het was alsof het met scherpe naalden werd doorstoken, waardoor zij zulke hevige smarten leed, dat zij geen oogenblik rust had en geen voet kon verzetten; ja zelfs te bed liggende mocht zij, om hare marteling niet te verergeren, niet van houding veranderen. Toen zij dan ook, wel wat laat, den geneesheer ontbood, verklaarde deze, na het zieke lidmaat lang en zorgvuldig te hebben onderzocht, dat hij het ergste vreesde en weinig raad kon schaffen. Daar echter het gezwel spoedig tot eene ongewone grootte aanwies, besloot hij ten laatste, zonder de vrees voor een slechten uitslag, die hij niet verzetten kon, te laten blijken, eene insnijding te doen, opdat een langer uitstel van alle heelmiddelen niet aan de onmacht zijner kunst zou worden geweten. Doch de kwaal was de geneesmiddelen boven het hoofd gewassen, en

de mislukte behandeling diende slechts om het gezwel te doen toenemen en der lijderes, in plaats van genezing, nog erger foltering te bezorgen. In hare meer en meer ondragelijke smarten zoekt zij eindelijk niet meer bij de menschen, maar bij den hemel hulp; zij aanroept den bijstand van O. L. V. van den Bosch, en voegt bij haar gebed eene gelofte; en zie, de hand der Moeder Gods doet aanstonds het gezwel wegslinken. Het wonder nogtans, te Brussel begonnen, werd eerst te 's Hertogenbosch voltrokken. Zij was namelijk wel van hare hevige pijn bevrijd, maar nog niet in staat om te knielen. Zoodra had zij echter niet het beeld der H. Maagd, die haar genezen had, gezien, of zij kon zonder moeite op hare knieën zitten. Zij bracht dan luide en blijde aan de hemelsche Maagd haren dank voor het, om zoo te spreken, dubbél wonder, dat aan haar was geschied, in hoop op een langdurig gebruik harer ledematen, die door de macht der Moeder Gods waren hersteld.

VII.

EENE KNAAP, IN HET WATER VERDRONKEN, KEERT TOT HET
LEVEN WEDER. (2 Maart 1383.)

Hoe groot ook de wonderen zijn, die wij tot hiertoe boekten, toch schijnen zij als het ware gering bij het herleven van een doode, dat ik thans moet verhalen. Te Waalwijk dicht bij de kerk stond het huis van Joannes Meijer. Den tweeden Maart nu was zijn zoontje Nicolaas, hetzij uit nieuwsgierigheid, uit speelzucht of uit trek tot het verbodene, van huis naar de nabijgelegen sloot geloopt. Daar gekomen, viel het knaapje, dat aan zich zelve een slechten bewaker had, voorover in het water, en kwam bij gebrek aan hulp spoedig om het leven. Drie uren verliepen; de huisgenooten, ongerust over het kind, begonnen het te zoeken. Bekommerde ouders hebben soms een voorgevoel, en zoo liep men ook nu allereerst naar de sloot, denkende (wat hier waarheid was) dat de kleine, zoo als het met kinderen gaat, licht door het water kon aangetrokken en verschalkt zijn. Daar werden zij al spoedig hun dierbaar pand gewaar, want het water was nu stil en helder, zoodat zij het lijkje duidelijk op den bodem zagen liggen. Zij haalden het op en schikten de verstijfde

leden zoo goed zij konden. Het ontzielde lichaam had overlang alle levenswarmte verloren, en geene menschelijke middelen vermochten die weder op te wekken. Anderen misschien hadden het schier bestorven; maar de ouders van den kleinen Nicolaas werden door den zoo plotselingen dood van hun kind op een troosten een redmiddel bedacht. Te zamen met de talrijk toegestroomde omstanders verheffen zij aanstonds hunne bekommerde harten tot de Koningin des Hemels, en beloven, indien het knaapje herleeft, met hem haar te 's-Hertogenbosch te gaan vereeren. O wonder! oogenblikkelijk herleeft het kind, frisch en gezond, en begint te spreken, zoodat men aan het mirakel niet kan twijfelen. Vijf dagen later begaven zich de ouders met het herleefde kind en een groot aantal geburen naar 's-Bosch, vereerden daar de Moedermaagd in hare beeltenis, en lieten geschenken achter ter opluistering van haren eeredienst. Zoo leerden hier degenen, die met de zorg voor jeugdige kinderen belast zijn, van wie zij in gevaren, al mochten die aan hunne nalatigheid zijn te wijten, hulp moeten verwachten en kunnen verkrijgen.

VIII.

EENE VROUW, VAN HET GEBRUIK VAN HAAR HALVE
 LICHAAM BEROOFD, WORDT GENEZEN. EEN
 KNAAP VAN EENE PIJPZWEER AAN HET BEEN
 VERLOST. (7 en 8 Maart 1383.)

Deze dag (7 Maart, waarop reeds zekere Wendelina van Hedel haren dank voor een verkregen mirakel was komen betuigen) werd nog opgeluisterd door de aankomst van Catharina van den Yvelaer, merkwaardig zoo om de grootheid van het aan haar gebeurde wonder, als om het groote aantal der getuigen. Deze Catharina had te Berlicum drie volle jaren, van alle kracht in hare leden beroofd, het bed moeten houden, en in de zes volgende maanden bovendien, door eene hand over hand toenemende verdooving, alle gevoel zoodanig verloren, dat van het midden der borst tot aan de voetzolen, geen enkel lichaamsdeel, ook bij opzettelijke pijniging, de minste prikkelbaarheid meer toonde; het leven reikte niet verder meer dan tot aan het hart. Zoo viel zij eens in een vuur, zonder iets te voelen van de vlam, die haar been blakerde, en etak zij soms, om te beproeven of zij eenige nieuwe pijn gewaar werd, met spel- den in haar vleesch, doch de herhaalde steken veroorzaakten geen het minste gevoel. Afge-

mat door deze kwelling en verdrietig over den langen duur van haar lijden, werd zij op bovenmenschenlijke middelen bedacht. Zij doet aan de Hemelkoningin gelofte van eene bedevaart, waarbij zij vijftig reisgenooten, als zoovele verkondigers van Maria's macht, belooft mede te brengen. Op die gelofte volgde de genezing, en op de genezing binnen korten tijd de beloofde bedevaart, waarbij het bepaalde aantal getuigen niet ontbrak.

Hierna (8 Maart) werd Joannes, het zoontje van Gerardus Meijer, op bovennatuurlijke wijze van eene etterende pijpzweer genezen. Deze kwaal, waaraan de knaap reeds een gansch jaar leed, had haren zetel onder de rechterknie-schijf, en was zoo diep doorgedrongen, dat, hoe jong het kind nog was, deskundigen echter de genezing onmogelijk achtten. Onophoudelijk vloeide er eene aanzienlijke hoeveelheid bedorven stoffen uit, en al wat men deed om dit tegen te gaan, bleef zonder uitwerking. Om intusschen niets ongeproefd te laten, riep de vader tegen de afzichtelijk dragende wond de kunst der geneesheeren te hulp; doch toen ook deze onmachtig bleek, liet hij alle andere hoop varen, om in godvruchtige werken alleen redding te zoeken, en smeekte O. L. V. van 's Hertogenbosch, door zoo menig mirakel reeds vermaard, dringend

om genezing voor zijn kind. En hij bad niet te vergeefs: binnen drie dagen sloot zich de wonde, en rondom was het vleesch niet alleen geheeld, maar ook schoon en blank, zoodat men gemakkelijk de werking van Gods macht in deze genezing kon erkennen. De vader kwam nu met zijn geredden zoon van 's Gravenhage, waar zij toen woonden, naar 's Hertogenbosch, om de H. Maagd te bedanken.

IX.

EEN GENEZENE, WEGENS UITSTEL IN HET VOLBRENGEN
 ZIJNER GELOFTE MET EENE ZWARE ZIEKTE GE-
 STRAFT, WORDT DAARVAN EINDELIJK BEVRIJD.
 (17 Maart 1383).

In het mirakel, dat hier volgt, zal men tegelijk eene verbazende weldaad en een leerzaam voorbeeld vinden. Zeer dikwijls, wel is waar, heeft de Moeder Gods aan biddenden hare mildheid in het uitdeelen van gunsten betoond; maar hier toonde zij tevens aan de ondankbaren hare strengheid in er rekenschap van te eischen. Joannes Boel (of Boelens?), van Dendermonde, zijne geboorteplaats, naar Brielle verhuisd, verloor aldaar het gebruik van zijn rechterarm. Dit ongemak had een jaar geduurd

en scheen nog een geruimen tijd te zullen aanhouden , toen het door een gebed tot O. L. V. van 's-Bosch werd verholpen. Bij dit gebed had Joannes ook de gelofte gedaan van een wassen arm aan de H. Maagd ten geschenke te brengen ; doch eenmaal van zijne kwaal bevrijd , vergat hij de ontvangen weldaad. Misschien had hij de gedachte om naar 's-Bosch te gaan , wel niet opgegeven , maar hij maakte er althans geen werk van , en bleef vier maanden lang te huis.

Over dit talmen toonde de Hemel zijn toorn door eene hevige kwaal , die spoedig het vroeger genezen lidmaat aantastte , en wel met nog meer geweld dan te voren. Eerst zwol de arm op ; later kwam daarbij eene wreede pijn in dat lid. Ook bleef de ziekte niet tot hare vorige plaats beperkt ; maar , als moest ook de mond , die de verzuimde gelofte had uitgesproken , daarvoor zijne straf dragen , zij breidde zich uit tot aan de keel , die door een buitengemeen gezwel werd gepijnigd. Zoo verliepen er vijf weken , gedurende welke de keelpijn hem niet alleen het gebruik van spijs , maar ook de ademhaling schier belette. Toen eerst besloot Joannes , door het ongeluk wijzer geworden , van eene korte verademing gebruik te maken om door de biecht zijne ziel van hare

smetten te zuiveren. Haastig verzoekt hij, met schier verstikte stem, een priester te ontbieden, om bij hem zich rouwmoedig van zijne ondankbaarheid te beschuldigen en de kwijtschelding daarvan te erlangen. Intusschen, terwijl men naar den pastoor liep, kromp zijne keel zoo te zamen, dat bij diens aankomst, ofschoon hij met allen mogelijken spoed was toegesneld, de zieke zich niet meer in woorden, maar slechts in snikken kon uiten; hoe hij zich ook inspande om te spreken, hij bracht geen verstaanbaar geluid voort. Zoo lag hij drie dagen zonder spraak, en zonder iets, zoomin drank als spijs, te kunnen nuttigen. Nu maakte zich een ontzettende angst wegens zijne onvolbrachte belofte van hem meester; hij begon in te zien, dat deze straf hem van Godswege voor zijn misdrijf was overgezonden, en nu nog meer benauwd naar de ziel dan naar het lichaam, werd hij er op bedacht, den vertoornden Hemel te bevredigen, en de H. Maagd betrouwvol om vergeving te smeeken. Hij hief dan handen en oogen ten hemel, en onder een vloed van tranen hernieuwde hij met geheel zijn hart (want nog altijd ontbrak hem de stem) zijne veronachtzaamde belofte: indien hij opnieuw genas, was hij vast en stellig besloten, zijn verzuim, dat hem zoo duur was te staan ge-

komen, door ijverigen spoed te herstellen. De Moeder van barmhartigheid, door deze smeeking bewogen, trok terstond de scherpe roede harer gestrengheid terug, daar zij niets anders verlangde dan den lijder tot berouw te brengen. Oogenblikkelijk ontsloot zich de vernauwde keel, de stem werd weder vrij en helder, en de lichaamskrachten keerden spoediger dan men durfde verwachten, weder. Ook de priester, op nieuw ontboden, kwam ter plaatse, en hoorde de biecht, welke Joannes nu met duidelijke woorden aflegde. Overigens deelde de zuivering der ziel van hare zonden aan het lichaam eene onmiskenbare kracht mede. Om nu door uitstel niet op nieuw in gevaar te geraken, haastte zich Joannes, om onmiddellijk de reis te aanvaarden. Te 's Hertogenbosch met zijne dank- en boetegeschenken aangekomen, konde hij nauwelijks ophouden zijne erkentelijkheid te betuigen; terwijl ook niet weinigen zijner geburen, die door het voorgevallene waren bewogen om zich bij zijne bedevaart aan te sluiten, van het dubbele, klaarblijkelijke wonder met blijdschap en tot aller stichting getuigenis gaven.

X.

EEN VADER VERKRIJGT VOOR ZICH ZELVEN HET BEHOUD
 ZIJNS LEVENS, EN VOOR ZIJN ZOONTJE, DAT ZIEK LAG,
 EEN GEWENSCHTEN DOOD. (20 Maart 1383.)

Doch spreken wij nu weder van die wonderen, die meer tot troost dan tot schrik verstreken, en die ook verreweg het talrijkst zijn. Joannes Mannart, te Mechelen, leed aan eene zeer zware ziekte, die hem tot het uiterste had gebracht. Hij was zoo zwak, dat hij niet kon lijden, dat men hem verbedde of verplaatste, tenzij men hem in een beddelaken opnam. Zoo lag hij drie volle weken met den dood voor oogen; hij had het H. Oliesel naar christelijk gebruik ontvangen, en reeds als voor goed aan deze wereld vaarwel gezegd.

In dezen nood voelde hij zich opgewekt tot betrouwen in de Koningin des Hemels; en hij beloofde haar, indien hij herstelde, blootsvoets en niets dan wollen kleeding dragende, om meer ongemak van de reis te ondervinden, eene bedevaart te doen naar O. L. V. van 's-Bosch. Deze belofte was aan de H. Maagd zoo welgevallig, dat hij spoedig, van zijne ziekte bevrijd, volkomen zijne krachten terug kreeg. Intusschen lag ook het zoontje van Mannart ziek aan eene wel is waar niet doo-

delijke, maar pijnlijke kwaal. De toestand van het kind, welks ziekte geene hoop op een lang leven, noch uitzicht op een spoedigen dood overliet, wekte ieders medelijden; den vader bracht hij op de gedachte, om ook hier zijn betrouwen te stellen op de hulp der H. Maagd, die hij aan zich zelve ondervonden had. Het lijden van den kleine duurde reeds twintig weken, en er kwam daarin geen verlichting. Mannart bad derhalve de H. Maagd dringend, voor het kind de gunst te willen verwerven, dat het òf op aarde, vrij van ziekte, òf liever in den hemel, vrij van den dood, mocht leven; in beide gevallen beloofde hij eene afbeelding van zijn zoontje in was te offeren. Ook dit gebed verhoorde de H. Maagd, en deed het knaapje spoedig overgaan tot het oord, waar eeuwige gezondheid woont. Joannes kwam nu voor zich zelve en voor zijn zoontje te 's-Bosch de Moeder Gods zijn dank betuigen.

XI.

ERN DIEP INGEDBONGEN PIJL WONDERBAAR UIT HET
LICHAAM VERWIJDERD. (19 April 1383.)

Dat de H. Maagd wonden zoowel als ziekten met gelijke welwillendheid en macht geneest,

bleek aan zekeren Quaden Goden, van Asten, die, door een pijl in den rug getroffen, in groot levensgevaar verkeerde. Het wapen was zoo diep in het lichaam gedrongen, dat de heekunde onmachtig bleek om het er uit te halen. Het zat geheel onder het vleesch, niet alleen voor het oog verborgen, en door de vruchteloos tastende hand niet te bereiken, maar zoo, dat men ook bij het peilen der wonde de plaats, waar het schuilde, niet kon ontdekken. De geneesheeren meenden derhalve, dat er tot behoud van den lijder niets overbleef, dan op goed geluk, bij middel van zekere werktuigen, den pijl door den buik uit te drijven, of wel eene insnijding in den buik te doen, en zoo van die zijde het wapen er uit te trekken. Niemand echter waagde het, dit wanhopig middel, het eenige, dat de kunst aan de hand gaf, te beproeven. Men achtte het eene dwaasheid, aan iemand, die door het hem overkomen ongeluk reeds als tot den dood verwezen was, den schijn van een moord op zich te laden. Intusschen leed de zieke, naar lichaam en geest uitgeput, de vreeselijkste pijnen; reeds had hij de sacramenten der stervenden, het H. Oliesel niet uitgezonderd, ontvangen, en verzuchtte sedert ongeveer negentien weken naar den dood, die

hem van de langdurige foltering zou verlossen. Ten laatste nochtans vatte hij weder moed, in het vaste vertrouwen, dat de Moeder Gods hem zoude genezen. De zwaarte der kwaal, welker genezing hij begeerde, maakte, dat hij niet karig was in de belofte, welke hij haar deed. Hij zou zijne bedevaart blootsvoets doen, daarbij niets dan water en brood nuttigen, alleen wollen kleederen dragen, en tot eeuwige gedachtenis en ter eere der H. Maagd een beeld van een man, met een pijl in het lichaam, ten geschenke brengen. Hoe aangenaam dit aan de Moeder Gods was, bleek door de uitkomst. Dadelijk verminderde de pijn, en binnen zeven dagen kwam de pijl van zelf door den rug uit, langs dezelfde plaats, waardoor hij was binnengedrongen. Weldra kwamen de krachten terug, en spoedde hij zich naar 's Hertogenbosch, vol blijde verwondering over zijn geluk, en dankbaarheid jegens de H. Maagd.

XII.

EEN PRIESTER HERKRIJGT HET GEZICHT.

(21 April 1383.)

Arnoldus Klinckaert, priester te Valkenburg, kwam uit het land van Limburg naar 's Her-

togenbosch, en verklaarde daar, met de hand op de borst, op zijne trouw, en onder eede, het volgende:

Hij was een jaar lang volslagen blind geweest; intusschen was de wijd en zijd verspreide roem der mirakelen van 's Hertogenbosch ook hem ter oore gekomen, en had in hem den wensch en tevens de hoop opgewekt van het zoete licht zijner oogen weder te bekomen. In die hoop had hij de belofte gedaan, indien hij ziende werd, voortaan zijn leven lang alle zaturdagen op water en brood te vasten. De H. Maagd had aan zijne begeerte voldaan, en hem het licht der oogen teruggeschonken, zoodat hij ze sedert tot lezen en schrijven en het vieren der H. Mis konde gebruiken. Deze verklaring, gelijk gezegd is, bekrachtigde hij met een eed: men geloofde zijn getuigenis en verheerlijkte de Moeder Gods.

XIII.

EEN AANZIENLIJK MAN VAN DEN DOOD GERED.

(24 April 1383.)

Omtrent dezen tijd werd een groot deel der Nederlanden door gevaarlijke ziekten bezocht. Ook bleef men niet vrij van oorlog; met name

teisterden inwendige twisten het land. Zoo hadden de Leuvenaars den rechtmatigen toorn gaande gemaakt van hertog Wencelijn van Brabant, door den moord van 17 edelen, die uit de vensters van het raadhuis naar beneden geworpen, op pieken en hellebaarden opgevangen en aan stukken gescheurd waren. Dit onmenschelijk gruwelstuk was eene wraakneming van de oproerigen over den dood van den wever Wouter van Leyden, een hunner hoofden, die te Brussel, naar men meende door toeleg der edelen, was omgekomen. Hertog Wencelijn trok dan met een sterk leger tegen Leuven op, om de schuldigen te straffen. Een der ridders, die met hem ten strijde togen, de edele heer Willem van Campen, zag zich door eene besmettelijke kwaal, welke hem had aangetast, weldra buiten staat langer de wapenen te dragen, zoodat hij het leger moest verlaten. Men bracht hem dan naar Assche, eene plaats, beroemd wegens een miraculeus kruis, dat er vereerd wordt, en gaf hem daar aan zijne echtgenooten ter oppassing over. Zijne ziekte nam echter voortdurend toe, tot niet geringe smart der vrouw, en tot schrik zelfs van zijne beste vrienden. Men zag namelijk, hoe alom in steden en dorpen diezelfde kwaal om zich heen greep en lieden van allen leeftijd voor en

na aantastte. Toen dan ook zijn ziekbed een sterfbed werd, deed de vrees voor besmetting allen, zijne vrouw alleen uitgezonderd, van hem wijken; want een aantal geheel ontvolkte huizen strekte ten bewijze, dat men, door de lijdens te verplegen of met hen in aanraking te komen, hunne ziekte op zich trok. Hierbij kwam in dit geval nog, dat al de nabestaanden en bekenden eenparig de meening uitten, dat Willem reeds werkelijk overleden was. Zijne vrouw alleen (zoo bewaarlijk geeft ware liefde alle hoop verloren) hield staande dat hij nog leefde, en nog wel kon bijkomen; weshalve zij van geene begrafenis of uitvaart wilde hooren. Toen evenwel, na lang wachten, geen teeken van leven werd waargenomen, begon men van de rouwplechtigheid werk te maken; de doode, of schijndoode (want hieromtrent vind ik geen bepaald getuigenis) werd met een lijkhemd bekleed, en de zerk van het familiegraf afgenomen. Zoo lag Van Campen reeds twee en dertig uren, toen de Hemelkoningin, in bovenaardsche gestalte, hem uit dien staat kwam opwekken; met luider stem meende hij haar te hooren zeggen, dat hij in godvruchtige werken, vooral in eene bedevaart naar 's Hertogenbosch, hulp moest zoeken; dat hij hierin alleen redding van den dood zou vinden. Deze

hemelsche stem gaf hem terstond zooveel leven en kracht, dat hij oogenblikkelijk de gelofte uitsprak van met zijne vrouw en al de huisgenooten, elk eene waskaars dragende, naar het altaar zijner hemelsche Redster zoude reizen. Op deze gelofte herkreeg hij de gezondheid. Hij haastte zich nu ook die te volbrengen. In gezelschap van nog 16 personen, deed hij, zelf met een ruw kleed bedekt en blootsvoets, den bedeweg, onder zulk eene vreugde en gejuich, dat men den terugkeer van een zegestoet meende te aanschouwen.

XIV.

EEN KNAAP VAN DE VALLENDE ZIEKTE BEVRIJD. EEN
BOSSCHENAAR VAN EENE DRIEDUBBELE VERZWERING
AAN HET BEEN GENEZEN. (27 April 1383.)

Onder degenen, die van ziekten genezen werden, vinden wij Hendrik Backer, Bartholomeus' en Aleyds zoon, van Amsterdam. Dit jongetje leed zoo vreeselijk door de vallende ziekte, dat zijne ouders, aan verdere menschelijke hulp wanhopende, gedrongen werden hunne toevlucht tot O. L. V. van den Bosch te nemen. De H. Maagd nam welgevallig hunne gelofte aan, en genas den knaap op staanden voet.

De ouders spoedden zich daarop met hem naar 's Hertogenbosch, en kweten zich van hunne gelofte door milde geschenken in wijn en tarwe.

Te 's-Bosch zelf, in de Vuchterstaat, woonde een messenmaker, Joannes Krijns genaamd, wiens linkerbeen door drie afzichtelijke, verouderde en ongeneeslijke pijpzweren was misvormd. De heelmester had al de middelen zijner kunst aan hem beproefd, doch eindelijk wanhopig van alle behandeling afgezien. Joannes zelf dacht nu ook niet meer aan geneeskundige hulp, maar stelde al zijn betrouwen op de H. Maagd, die zoo dicht bij hem allerlei weldaden verleende. Hij nam zich dus voor, hare door zoo menig wonder vermaarde kapel te bezoeken, en deed daarvan eene gelofte. In de vaste hoop op genezing, neemt hij de zwachtels, met zelf bestreken, van zijn been af, en wikkelt er eene strook schoon linnen om. De goeder-tieren Maagd toonde haar welbehagen in dit betrouwen van haren vereerder, door de genezing zijner wonden op zich te nemen. Want binnen drie dagen had de man het gebruik van zijn been herkreten; niet alleen stond hij zonder hinder op zijne voeten, maar ging ook zonder iemands hulp naar de O.-L.-V.-Kapel, om zijne belofte te kwijten en zijn dank te betuigen.

XV.

EEN GERING AANTAL SCHEPELINGEN OVERWINT EENE
GROOTE OVERMACHT VAN ZEEROOVERS.

(12 Mei 1383.)

Der vermelding overwaardig is ook de overwinning, door een enkel schip op zestien kaperschepen behaald. Tegen het einde van April kreeg zeker schip uit de zee de monding der Maas in het gezicht en stevende met volle zeilen derwaarts. De lading bestond, onder anderen, uit wintertarwe en eene aanzienlijke hoeveelheid meel en huiden; de bemanning uit niet meer dan achttien personen. Het einde van hunne bezwaarlijke zeereis zoo nabij (want zij waren van Besoyen uitgezeild), ontwaarden zij eene vloot van zestien schepen, die recht op hen afkwam. In snelle vaart was zij weldra den koopvaardijer genaderd, en eischte onmiddellijke overgave, zich in geval van wederstand van eene zekere overwinning overtuigd houdende. Zij telde namelijk ongeveer twee honderd strijdvaardige mannen, allen zeeroovers uit Normandië. De Besoyers, ziende, dat er aan vluchten niet te denken viel, en dat zij in aantal en in krachten ver achterstonden, zoodat hun ondergang onvermijdelijk scheen, stelden eenparig hun laatste en eenige

betrouwen in de hulp van O. L. V. van 's-Bosch, de overwinnares van alle rampen. Men riep elkander toe, dat de vijanden op hun aantal, maar zij op 's Hemels bijstand steunden; geene macht was tegen Gods macht bestand; niemand had nog te vergeefs tot O. L. V. van 's-Bosch gebeden, en ook nu zou men met hare hulp de overwinning bevechten. Zelfs de bloohartigsten werden door deze vurige taal met moed bezielde, en deze moed steeg nog, na de gelofte die zij nu gezamenlijk aflegden. Brachten zij er het leven af, dan zouden zij, aan wal gekomen, terstond blootsvoets, in enkel wollen kleederen, met offergaven naar hun vermogen, zich naar 's-Hertogenbosch begeven. Elk wappende zich nu zoo goed mogelijk, en men bereidde alles, zooveel de tijd gedoogde, om, tot tegenweer gereed, den vijand het hoofd te bieden. Hierop hadden de Franschen, overmoedig door hunne overmacht, niet gerekend; hunne aanvankelijke minachting sloeg in woede over, en onstuimig drongen zij, als op eene spoedig te bemachtigen prooi, op den koopvaardijer aan. Doch bij het eerste treffen reeds zag men duidelijk, wat de onschuld, op 's Hemels hulp betrouwende, vermag. De kapers wierpen geen enkelen schicht, die doel trof; de H. Maagd beschermde de haren. Daarentegen misten de

Besoyers nimmer, zoodat de vijanden in menigte in het water stortten of doodelijk gewond nedervielen, en op hunne schepen weldra eene radelooze verwarring ontstond. Ook stieten verscheidene dier schepen op elkander, werden verbrijzeld en vergingen. De strijd duurde niet lang. De overwinnaars, vermoeid van het dooden, telden hunne manschappen, en misten niemand, terwijl zij van de twee honderd roovers er niet meer dan acht overig zagen, die in een overhaaste vlucht hun behoud zochten. Zoo voer dan dit ééne schip, zegepralend over eene zoo welbemande vijandelijke vloot, den Maasmond binnen, en kwam gelukkig in de haven aan. Aan wal gestapt, maakte men, voor alle andere zorg, werk van de bedevaart naar 's Bosch, alwaar men stiptelijk de gedane gelofte volbracht, en tot eigen troost en tot algemeene verbazing, de geschiedenis dezer schitterende overwinning verhaalde. Slechts van Victor Andriessen, Pieter Sweders en Andries Luckenbein zijn ons de namen bewaard gebleven; de overige schepelingen hebben de oude oorkonden ons niet afzonderlijk genoemd.

XVI.

IEMAND, WIEN DE SPITS VAN EEN PIJL DIEP IN
HET VLEESCH WAS BLIJVEN STEKEN, WONDER-
BAAR DAARVAN BEVRIJD.

(Bij Zijlius tusschen 17 en 20 Mei 1383, zonder
eigen dagteekening.)

Te midden der oorlogswoede van deze tijden richtte de goedertieren Voorspreekster der menschen bij God zich een zegeteeken op, dat aan de nakomelingschap niet onbekend mag blijven, in den persoon van Joannes de Bont, geboortig van Brugge, en kleermaker van beroep, die, als soldaat ten oorlog uitgetrokken, eene gevaarlijke wond ontving, maar op zijne smeeking tot Maria van den dreigenden dood gered werd. Bij de belegering namelijk van Oudenaarde door de vereenigde troepen van Gent en Brugge, werd Joannes, die onder de belegeraars streed, door een pijl in de rechterzijde van den hals getroffen. Eenige kameraden trokken de schacht met meer haast dan behoedzaamheid uit, zoodat de punt afbrak en in het vleesch bleef steken. De huid groeide spoedig over de wonde dicht, doch van binnen schulde de oorzaak eener voortdurende foltering. Vijf en twintig weken reeds was de wond gesloten en nog altijd leed Joannes de

hevigste pijnen; doch waar de middelen der kunst te kort schoten, bracht de H. Maagd ten bekwamen tijde redding aan. Joannes trachtte haar door gebeden en geloften te bewegen: hij zou eene bedevaart naar 's Hertogenbosch doen, en daar een dankgeschenk brengen. De zoete Moeder, nog meer geneigd tot het schenken harer weldaden, dan de menschelijke traagheid pleegt te zijn om die te verzoeken, liet hem niet lang naar hare hulp wachten. Den eigen nacht, die op de gelofte volgde, vertoonde zich reeds derzelve uitwerksel. Immers pas lag Joannes eenige uren te bed, of zie, het ijzer, dat reeds vijf maanden binnen den hals verscholen zat, kwam, terwijl hij sluimerde, niet van den kant, waar het was binnengedrongen, maar door den mond, van zelf naar buiten. De genezene begaf zich van Brugge naar 's Hertogenbosch, waar hij de H. Maagd vurig en blijde bedankte, en het geschiede wonder, behalve door het getuigenis der geburen, nog door dat van zekeren Van der Hagen, uit Gorcum, werd bevestigd. Deze was van alles ooggetuige, daar hij bij De Bont was, zoowel toen deze door den pijl werd getroffen, als toen hij het ijzer door den mond kwijt geraakte; welk ijzer den lijder nog te meer in gevaar

had moeten brengen, daar het bleek reeds door roest te zijn aangetast.

XVII.

EEN BRAND BEDWONGEN.

(23 Mei 1383).

Thans begeven wij ons naar afgelegener oorden, van waar ons zeer roemrijke daadzaken, door welke God zijne H. Moeder wilde verheerlijken, zijn gemeld. Het volgende wonder wordt bevestigd door vier getuigen, Gobel van Ekeloo, Gerlach Bekerman, Curtius Heins, Petrus Smits, alle vier te Parnow in Lijfland woonachtig en mannen van erkende wijsheid en trouw. Uit hunnen mond vernam men, hoe hunne stad Parnow, door de bescherming van O. I. V. van 's Hertogenbosch, voor eene vreeselijke verwoesting werd behoed. Aan de naburige zeekust woonde een barbaarsch volk, even vijandig gezind jegens den christelijken godsdienst als ruw en woest van zeden en inborst. Eene bende van deze lieden, hetzij door godsdiensthaat, hetzij door plunderzucht gedreven, maakte van een gunstigen wind gebruik, om in het land der Christenen te vallen, en begon spoedig op de naaste

huizen brandende stoffen te werpen. Oogenblikkelijk hadden dezen vlam gevat; het vuur sloeg op de aangrenzende gebouwen over, en in korten tijd ontstond er zulk eene vreeselijke brand, dat het onmogelijk was, voldoende blusmiddelen aan te brengen. Ook had de schrik aller gemoederen zoo verbijsterd, dat men meer op vluchten dan op blussen bedacht was, terwijl het verward geschreeuw eener dringende volksmenigte, gelijk bij zulke onvoorziene rampen pleegt te geschieden, schier alle verstandig beraad onmogelijk maakte. Eenigen nogtans overschreeuwden het gewoel, en herinnerden de menigte, dat bij zulk een buitengewoon geval, ook buitengewone middelen moesten dienen; dat te 's Hertogenbosch, eene stad in Brabant, de H. Maagd Maria menigmaal in het uiterste gevaar redding placht te schenken; tot haar dus moest men zich wenden, en hare barmhartige hulp afsmeeken. Deze woorden werden gretig aangehoord, en allen, vooral zij, welke het gevaar van naderbij bedreigde, begonnen vurig te bidden, hunne eenige hoop stellende op eene zoo machtige en zekere bescherming. Boven de overigen onderscheidden zich de vier boven genoemde mannen; zij voegden bij hun gebed de gelofte, dat zij, ingeval de brand gestuit werd, de verre bedevaart naar 's-Bosch zouden

ondernemen, en daar dankgeschenken brengen. Toen zag men terstond de vlammen, door Gods macht bedwongen, op zich zelve terugwijken; de wind, die van de zijde der barbaren hevig woei en de vlam verder dreef, bedaarde oogenblikkelijk, en keerde daarop geheel om. De inwoners van Parnow, zich aldus gered ziende, wenschten elkander juichende geluk met eene zoo onverwachte blijde uitkomst, en prezen de goedertieren Maagd. Gobel en zijne metgezellen beijverden zich van hunnen kant om de gedane gelofte te volbrengen; met spoed legden zij de reis van vierhonderd mijlen af, bezochten te 's Hertogenbosch het altaar van O. L. V., en maakten daar openlijk de grootheid van het ontkomen gevaar, en de nog grootere barmhartigheid van Maria bekend.

XVIII.

ZEVEN MANNEN VAN EENE WISSE SCHIPBREUK GERED.

(26 Mei 1383.)

Op zekeren winterdag vertrok uit de stad Sluis een schip, waarin Hendrik Scherpenborch en nog zes andere schippers, met eene lading, bestaande uit eene overgrootte hoeveelheid haring en eenige andere waren, naar

Antwerpen voeren. Reeds waren zij uit de haven in de volle zee gekomen en hadden de kust uit het gezicht verloren, toen zij, hetzij bij gebrek aan stuurmanskunst of aan kennis van het vaarwater, hetzij door het geweld van den wind, op eene blinde zandbank liepen. De snelheid hunner vaart was zoo geweldig, dat het schip in een oogenblik diep in het zand geraakte en als op zijne ankers vast zat. Het gevaar werd nog vermeerderd door een ontzaglijk groot lek, ongeveer twee duim breed, waardoor de vloed met geweld binnendrong. Drie dagen en nachten brachten de schepelingen, als ter plaatse gevangen, aldus door, afgetoofd en van koude verkleumd, en meer nog door mismoedigheid ter nedergeslagen. Of men al herhaalde malen alle krachten inspande, het mocht niet gelukken, al het indringende water te loozen of het schip van zijne plaats te krijgen; een vastgepakte massa zand zat reeds ongeveer eene manslengte hoog rondom het schip, en hield hen als eene belegerde stad ingesloten. Nu en dan bleven eenige voorbijkomende vaartuigen, op het zien van het aan den grond gevaren schip, ter plaatse stil, om zoo mogelijk hulp aan te brengen; doch het vaarwater was van alle zijden door hooge zandplaten zoo belemmerd, dat zij, die zich het verst waagden, nog wel een half boogshot

van het schip moesten verwijderd blijven. Derhalve, geene hoop ziende op redding, ging elk voor en na zijns weegs, om althans aan de vrienden der schipbreukelingen bericht te geven van de wijze en plaats van hunnen ondergang. Te vergeefs smeekten de verlatenen met jammerlijke klachten om hulp; ook met den besten wil kon niemand, wegens de verraderlijke ondiepten, hun de hand ter redding bieden. Toen nu het laatste schip uit het oog der rampzaligen was verdwenen, begonnen zij, in hunne verslagenheid, op beter dan menschelijke hulp te denken. Het viel hun dan in, hoe de kapel van O. L. V. te 's Hertogenbosch wijd en zijd door verbazende wonderen was vermaard geworden, en dit gaf hun troost in hunnen kommer. Aanstonds riepen zij de Zoete Moeder van 's-Bosch ter hulp, en bevalen hunne gansche vaart in hare bescherming aan, zonder ophouden smeekende, dat zij hen met hare alvermogende hand van den dreigenden ondergang zoude redden; ook vergaten zij niet daarbij de belofte te doen, van zoodra mogelijk haar heiligdom te gaan bezoeken. Plotseling had dit gebed zijne uitwerking: terstond verhief zich een ongemeen sterke vloed, buiten het gewone getij, en anderhalve voet hooger dan anders; eene ontzaglijke golf kwam aanrollen, lichtte het

schip uit het zand, en zette het zachtjes over de ondiepten heen in het volle vaarwater. Nu hernam men ongehinderd de onderbroken vaart, en zeilde snel naar Antwerpen, onder gejuich en wederzijdsche gelukwenschingen, tot dat men, weldra aan wal gestapt, te huis aan echtgenooten en vrienden de blijde mare mocht boodschappen. Hendrik heeft ook niet verzuimd, zijne hemelsche Redster te gaan vereeren, en vervulde in aller naam de gedane gelofte.

XIX.

EEN BLINDE BEKOMT HET GEZICHT.

(31 Mei 1383.)

Gelijk men zeggen mag, dat de oogen den mensch misschien niet minder tot een edel sieraad verstrekken, dan ten gebruike noodzakelijk zijn, zoo staat het ook bij iedereen vast, dat het verlies van het gezicht eene de grootste rampen is, die iemand kunnen overkomen. Doch ook hier verleent Gods macht, bijzonder op het smeekgebed der Moeder Gods, gereedelijk hulp. Vier lange jaren van blindheid met al hare droevige gevolgen, leerden Willem Stalins zoowel de waarde van gezonde oogen door het gemis daar-

van, als ook de macht van de hulp des Hemels door derzelve herstel beseffen. Naar stand en vermogen behoorde deze man schier tot de geringsten, daar hij van de karige winst, welke de vogelvangst hem bezorgde, moest leven. Hij woonde op de Drie Schouwen 1) bij Hulst. Op zekeren dag, terwijl hij op de vangst uit was, verduisterde eensklaps zijn gezicht, zoodat hij slechts met moeite naar huis kon wederkeeren. Daar gekomen, werd hij spoedig zoo volkomen blind, dat hij van het daglicht, ja zelfs van den glans der zon niets meer bemerkte. In die jaren werd O. L. V. van 's Hertogenbosch niet alleen in de Meierij, maar ook bij de Vlamingen en andere meer afgelegen volkeren, door de faam harer mirakelen vermaard. Geen wonder dan ook, dat Willem Stalins te rade werd, zich aan haar aan te bevelen. Door een vierjarig lijden afgemat, nam hij eindelijk het heilzaam besluit, om zich, met verzaking aan alle gemak op reis, naar 's Hertogenbosch te laten geleiden, in de hoop, dat de alom bekende macht der Zoete Moeder zich ook in hem zou openbaren.

1) Zylus heeft: *Tres-tabernas* (letterlijk: Drie-herbergen). Ik heb gewaagd „*de Drie-Schouwen*” te schrijven, wijl ik geen ander gehucht nabij Hulst vond, waarop de naam *Tres-tabernas* paste. (Vert.)

Zekere Hugo Boudewijns bood zich aan om hem op reis te vergezellen. De godsvrucht van den beklagenswaardigen man werd door de liefdevolle Maagd beloond; door hare milde goedheid konde hij met het gewenschte licht zijner oogen en met overgrootte vreugde huiswaarts keeren. Pas toch had hij zijne bedevaart gedaan en zijne gelofte gekweten, toen hij op eens zijn gezicht wederbekwam, zoo helder, dat niets daaraan ontging. Uit berzorgdheid echter, dat Willem, gelijk meer geschiedt, de zaak overdreven wellicht voorstelde, vond men goed, dat twee priesters, in het bijzijn eener niet geringe menigte toeschouwers, die aan het onderzoek moesten deelnemen, zijn gezicht op de proef zouden stellen. Bij deze proef nu voldeed hij in allen deele, daar hij geen enkel maal faalde in het onderscheiden der verschillende voorwerpen. Na derhalve O. L. V., dank gezegd te hebben, vertrok hij blijder dan hij gekomen was, en legde, door eigen oogen ziende, den terugweg met meer gemak en veiligheid af.

XX.

EENE PIJLSPITS, WONDERBAAR UIT IEMANDS HOOFD
VERWIJDERD. (2 Juni 1383.)

Gods hulp werkt dikwijls zooveel te spoediger, als zij meer verwijderd schijnt, en later wordt ingeroepen. De genezing van een verouderd ongemak aan Arnt van Vlaanderen, anders genaamd Arnt de Bye, na een verloop van vele jaren, zal daarvan aan de nakomelingschap ten bewijze strekken. Deze man, van aanzienlijke afkomst, diende onder de vaandels van de hertogen van Brabant, alwaar destijds gedurig oorlog gevoerd werd. Lodewijk van Male, graaf van Vlaanderen, eischte als huwelijks-gift voor zijne echtgenoot Margareta een niet on-aanzienlijk gedeelte van Brabant, doch ontving van hertog Wencelyn en van Joanna, Margareta's zuster, een weigerend antwoord, terwijl de Brusselaren en hunne bondgenooten daarop al plunderende in Vlaanderen vielen en tot Gent doordrongen. Weldra herstelde hij zich, versloeg in een gevecht de Brabanters en maakte zich van onderscheidene steden en van het kasteel Tervueren meester (1356). Wencelijn had intusschen te Maastricht Duitsche hulp-troepen gelicht, en snelde den zijnen te hulp; hij dreef den vijand terug, hernam verscheidene

steden, en sloeg eindelijk het beleg voor Tervuren, waar Lodewijk zich nog ophield. Deze belegering kostte aan beide zijden vele menschenlevens. Beiden, Brabanters en Vlamingen, waren besloten het uiterste te wagen, de eenen bemoedigd door het oogenblikkelijk wapengeluk, de anderen door de kort te voren behaalde overwinningen. De Brabanters besloten een stormloop te beproeven. Bij deze gelegenheid werd Arnt, die met vermetele koenheid, onder eene hagelbui van allerlei tuig, door belegerden geworpen, in de voorste gelederen streed, door een pijl in het aangezicht gevaarlijk getroffen. De schicht drong namelijk in den hoek bij het linkeroog, tusschen de wenkbrauw en den neus, bijna tot aan het hersenvlies. Het bloed gutste uit de wonde, en De Bye moest uit den strijd gedragen worden. De krijgsmakkers maakten door hunne overhaasting het gevaar nog grooter, doordien zij, om strijd zich beijverende om den pijl uit te trekken, alleen het hout los kregen, terwijl de punt in de vernauwde wonde bleef steken. Spoedig was er het vleesch overheen gegroeid, en de opening uitwendig geheeld; doch het ijzer, dat in de wonde gebleven was, strekte aan Arnt tot eene niet min langdurige dan hevige pijniging. Ongeloofelijke zaak! zes en twintig jaren en

zeven weken zat de ijzeren punt op die plaats, en veroorzaakte eene smart, die bij wijlen zoo geweldig was, alsof het ijzer langs de andere zijde van het hoofd zich een nieuwen uitweg maakte. Arnt had door den langen duur van dit hardnekkig ongemak allengs alle hoop op genezing en alle zorg om hulp te zoeken laten varen, toen hij op zekeren dag, — het was in den Adventstijd, — vermoeid te bed gegaan zijnde, en in een diepen slaap gevallen, de volgende opbeurende hemelsche verschijning had. Op eens stond de H. Maagd Maria voor zijne oogen, in zeldzame schoonheid, door een helderen glans en stralend licht opgeluisterd. Onder andere sieraden blonk voor zijne verbaasde oogen zulk eene schittering van goud, dat hij alle andere zaken vergat, en niets zag dan de Moeder Gods, geheel van goud omgeven en glinsterend. Doch terwijl hij, zooveel de eerbied hem toeliet, met blijde verrukking op dit heerlijk gezicht zijne oogen vestigt, wordt hij eensklaps eene wonderbare en droevige verandering gewaar. De heerlijke goudglans namelijk der Hemelkoningin, en het zoete licht dat van haar wezen straalde, ging eerst in eene helder blanke kleur, en daarna allengs in bleekheid over. Door dit gezicht ontsteld, waagt Arnt te vragen: „Lieve Vrouwe, welke

oorzaak heeft uw gelaat, nog pas zoo liefelijk en schoon, thans zoo mismaaft? Hoe komt het, dat de luister van uw aangezicht plotseling in een droevige bleekheid is veranderd?" De H. Maagd antwoordt: „Ik heb voor u bij mijnen God en Zoon om vrede en vergiffenis gebeden. Doch wat u betreft, verzaak dan uwe levenswijze, die u mijne bescherming onwaardig zou maken; beijver u voortaan, door een oprecht deugdzaam gedrag, nog meer voor de gezondheid uwer ziel dan voor die van uw lichaam. Zorg, dat gij aan den Hemel en aan God behaagt, en gij zult de gewenschte gezondheid bekomen. Ga nu slechts naar 's Hertogenbosch, daar zult gij zien wat gij van mij moogt hopen, en ondervinden, wat ik vermag." Na deze woorden verdween de hemelsche verschijning, en De Bye ontwaakte. Dadelijk stond hij op, en ter harte nemende wat hij gehoord had, haastte hij zich aan het ontvangen bevel te gehoorzamen. Zijne eerste zorg was, de gunst der H. Maagd te winnen. Hij beloofde dus, geen vleesch te zullen nuttigen, eer hij te 's-Bosch het beeld van Maria, die hem in den slaap verschenen was, godvruchtig zou hebben vereerd. Na het uitspreken dezer gelofte, o wonder! kwam de ijzeren spits, die reeds over de zes en twintig jaar

binnen in het hoofd verscholen zat, van zelve naar buiten, niet ter plaatse, waar zij was binnengedrongen, maar een duimbreed onder het oog, ter zijde van den neus; en, wat het wonder nog verbazender maakt, de huid bleek onbeschadigd te zijn, en vertoonde geen spoor van letsel ter plaatse, waar het ijzer was uitgekomen; ook het oog was geheel gaaf en ongedeerd. Arnt bezweek schier van blijdschap bij zijn onverwacht geluk, en vond nauwelijks woorden om zijne vreugde te uiten. Ook volbracht hij stipt zijne gelofte. Van Gheel reisde hij naar 's Hertogenbosch, waar hij aan allen, die hem ontmoetten, het ijzer toonde, en O. L. V. met vurigheid zijnen dank betuigde. Niet geringer was de blijdschap der menigte, die op het gerucht toesnelde om Arnt te zien. Luide weergalmde de lof der Moeder Gods, die aan zulk een langdurig lijden zoo spoedig en geheel naar wensch een einde had gemaakt. Tevens werd aller vertrouwen krachtig opgewekt door de gedachte, dat niemand ooit verlaten zou worden door haar, die, na een tijdsverloop van zes en twintig jaren, aan een man, niet al te stichtend van levenswandel, en eerder door zelve aangezocht dan tot haar zelve smeekend, de hoop op genezing inboezemde, en de gezondheid wederschonk.

XXI.

EEN JONGELING, DOOR ZIJNE PAARDEN MEDEGESLEEPT,
KEERT EERST VAN DEN DOOD TOT HET LEVEN WEDER
EN WORDT DAAARNA, VAN KRANKZINNIG, WEDER
GEZOND. (8 Juni 1383.)

Tot nu toe waren, over het algemeen, de afzonderlijke personen ook slechts het voorwerp van eene enkele weldaad; nu echter wordt een en dezelfde mensch met eene dubbele begunstigd, opdat het blijken moge dat de H. Maagd, de Koningin des hemels, *alle* beden verhoort, als zij maar tot welzijn van den smeekeling strekken. Hemert dan, een plaatsje in de onmiddellijke nabijheid van Heusden gelegen en door een oud kasteel versterkt, was getuige van het dubbele gedenkwaardige wonder. Jan Feyte en Elisabeth zijne vrouw hadden twee zonen, Godschalk en Willem geheeten, waarvan de laatste, naar wij lezen, op wonderbare wijze door den bijstand der hemelsche Maagd geholpen is. In den laten avond van den feestdag van den H. Lambertus, overkwam Willem een verschrikkelijk ongeval. Hij reed namelijk in de tweede nachtwake met den wagen van de Vrouwe van Hemert eene vracht zoden naar huis. Reeds was hij op 't grondgebied van 't dorp Doeveren gekomen, toen de

paarden (welke dieren, zooals men weet, zelfs bang zijn voor eene schaduw) schichtig werden en als razend voortholden. Met toomeloos geweld ijlden zij over glibberige en ongebaande wegen, luisterden naar geen teugels meer en wierpen eindelijk hun voerman van den wagen. Deze sloeg voorover met het hoofd op den grond, liet de leidsels uit de hand schieten en geraakte met zijne voeten in de loshangende teugels verward; hoe meer hij zijn best deed om ze los te woelen, des te vaster werden zij in de lissen verstrikt. Zoo werd het voertuig zonder bestuurder voortgesleurd waar de woede der trekdieren hen maar heendreef, terwijl het bloed van Willem overal den weg teekende, daar nu eens de raderen het hoofd van den ongelukkige kwetsten, dan weder de oneffen grond zijne ledematen verwondde. Op deze wijze holden de woedende dieren ongeveer vijfhonderd passen voort, toen de strengen braken of loslieten en de voerman met bestorven wezen op den grond bleef liggen. Daarop renden zij, als door nieuwe woede aangehitst, nog verder voort, en kwamen in bliksemsnelle vaart te Gansoyen, waar zij eindelijk met den bebloeden wagen tot staan kwamen. Onder tusschen kwamen eenigen, getuigen van het ongeval, toegesneld, droegen het door bloed

en wonden misvormd lichaam naar Heusden en legden het voor dood in de naastbij gelegene kapel neder. Daar bleef het nu drie dagen en nachten liggen, en gaf, bij onderzoek, geen enkel teeken van leven meer. Zelfs werd een zeer licht veêrtje tot driemaal toe op den mond gelegd, maar bewoog zich volstrekt niet, zoodat het klaarblijkelijk was, dat het leven reeds lang was ontvloten. Onderwijl was Willems dood ruchtbaar geworden en waren verscheidenen, vooral bekenden van den overledene, uit Hemert, overgekomen, 't zij om het lijk te zien, 't zij om de begrafenis bij te wonen. Allen waren evenzeer met medelijden als met droefheid vervuld, daar zij Willems gelaat nauwlijks konden herkennen. Maar toen de vrienden nu zagen, dat het gedaan was met het leven van den jongeling, namen zij het eenige hulpmiddel, dat nog overbleef, te baat, en begonnen als om strijd met tranen den hemelschen bijstand en hulp in te roepen van O. L. Vrouw van 's-Bosch. Vijftien hunner beloofden eenparig, dat zij, indien Willem herleefde, met hem naar 's Hertogenbosch zouden reizen. Het werd weldra ieder duidelijk, dat die beden zwaar wogen bij O. L. Vrouw; want plotseling keerde het leven en de spraak weder, zoodat allen de grootheid van Gods macht, en bijzonder Maria,

de Zoete Lieve Vrouw van 's-Bosch, met de uitbundigste loftuitingen hemelhoog verhieven. Maar gelijk het met alle menschelijke vreugde gaat, volgde ook op deze blijdschap spoedig eene onverwachte smart. Want terwijl onze jongeling met zijne vrienden, die hem geluk wenschten, in een vroolijk gesprek gewikkeld was, begon hij onvoorziens te ijlen en gaf weldra teekenen van eene woedende krankzinnigheid. Die gloed vermeerderde zoo zeer zijne lichaamskrachten, dat zes sterke mannen hem nauwelijks konden bedwingen. Het eerst wilde zijne razernij zich op zijne moeder zelve koelen, wier gelaat hij ongetwijfeld met zijne tanden verscheurd zou hebben, hadde de hand der waakzame omstanders dit onheil niet afgeweerd. Middelerwijl nam de kwaal in hevigheid toe, en begon de zieke te tieren, op deerniswaardige wijze met armen en beenen te slaan en te stampen, zoo woedend te schreeuwen, dat het in de gansche nabuurschap duidelijk gehoord kon worden, in één woord alle mogelijke soort van geweld te plegen. Groot was dan ook aller schrik, maar vooral groot was de ontzetting en smart zijner moeder, die haar zoon en zich zelve met zuchten en weeklagen beweende. Intusschen was de herinnering aan de pas kort geleden ontvangen weldaad nog levendig in haar hart, en stond het haar nog

duidelijk voor den geest, hoe haar zoon weinig tijds te voren door tusschenkomst der H. Moeder Gods tot het leven was teruggeroepen. Neen! zoo dacht zij bij zich zelve, hij is niet herleefd om nu zoo te moeten sterven; zij, die het leven zijns lichaams hersteld heeft, zal zich nog veel meer beijveren om zijn geest de kalmte weder te schenken; door het verdrijven eener tweevoudige ellende zal ook de glorie der verhevene Maagd Maria verdubbeld worden, en zij, die haar weldaad begonnen heeft, zal haar ook wel volkomen willen maken. Door die gedachten bezielde, besluit de vrouw de gunst der H. Moeder Gods door geloften en geschenken te winnen. Zij belooft dan aan de H. Maagd als geschenk de nabootsing in was van een man, en wel ter zwaarte van drie pond, terwijl zij haar verder toezegt, daar nog een bepaalde hoeveelheid wijn, tarwe, goud en zilver te zullen bijvoegen. Zoo had bij haar de hoop op de hulp der allerzoetste Maagd de bovenhand op de vrees voor de ramp, die haar en haar zoon getroffen had; maar nu ontdeed zij ook, dat de hand der H. Maagd nog vrijgevinger was dan zij het verwachtte. Want tegelijker tijd bedaarde Willems woede, het kalme bewustzijn keerde weder en hij werd stil en rustig. Eene onbegrensde blijdschap

vervulde nu het hart van zijne vrienden en zijner moeder Elizabeth; zoo zeer had die gelukkige uitkomst aller verwachting overtroffen. Kort daarop was Willem volkomen hersteld, en zoowel hij als al de getuigen van het wonder waren er ijverig op bedacht om zich ook zoo spoedig mogelijk van de geloften te kwijten. Spoedig gingen dan Willem en zijne moeder Elisabeth, met de vijftien vrienden, die zich allen door gelofte verbonden hadden, op reis naar 's Hertogenbosch, volbrachten daar de gewone goede werken, verhaalden er, aan wie het maar hooren wilde, de uitstekende weldaad der H. Maagd, en keerden toen met opgewekte harten juichend naar Hemert weder.

XXII.

VERSCHILLENDE PERSONEN WORDEN VERLOST VAN
KWALEN AAN HET BEEN. (10 Juni 1383.)

Niet minder groot ¹⁾ waren de wonderen, waarvan op den 10ⁿ Juni aan de kerkbewaarders berigt gegeven werd. Ermgardis Geraerts, die aan een ernstig ongemak aan het dijbeen leed, en zich niet dan met behulp van anderen konde bewegen, herkreeg, toen zij dat lijden

¹⁾ Hier doelt de schrijver op de redding van 14 Schepelingen, in zijn vorig hoofdstuk verhaald.

een maand lang had doorstaan, door de voorpraak van O. L. Vrouw van 's Bosch, te Emmerik de gezondheid. Verder werd Petrus van den Bosch, uit Alphen, wiens linker been gedurende negen weken, ten gevolge van den beet van een hond, pijnlijk gewond en gezwollen was geweest, door datzelfde heelmiddel op bovennatuurlijke wijze genezen.

Ook heeft Embertus Willems tegen een zorgelijke kwaal aan het been, gebeden tot de H. Maagd voor geneesmiddel aangewend, en wel met den gunstigsten uitslag. Op een afstand van ongeveer 1000 passen van de rivier de IJsel ligt een dorp, door de bewoners Oene genaamd, dat bij de omliggende bevolking vooral beroemd is door de vereering van den H. Georgius. Het ligt ook niet ver van Epe, een dorp in diezelfde streek, terwijl het nagenoeg even ver van de beide Geldersche 1) steden Deventer en Hattem verwijderd is. Hier lag Embertus dan neder, en hij was van de linkerheup tot aan den voet zoo zwak, dat hij zich volstrekt niet kon bewegen, zelfs niet kon dulden, dat men hem aanraakte, en zes maanden achtereen het bed had moeten

1) Men herinnere zich, dat Zijlius in 1632 schreef, toen ook Deventer tot het gebied van Gelder behoorde.

houden. Hij moest van de eene plaats naar de andere gedragen worden, en leed daarbij nog vreeselijke pijnen. In dien toestand kwam Valerius Gijzen hem eens bezoeken, en hield er dringend bij hem op aan, dat hij zijne hoop zou vestigen op O. L. Vrouw van 's Bosch die alle mogelijke rampen wist te verdrijven, er bijvoegende, dat men altoos met vrucht en maar zelden zonder gelukkigen uitslag hare tusschenkomst inriep; dat zij hare zoetheit *deed ondervinden* en niet slechts de zoete *geheeten* werd; dat degenen, die verder van 's Bosch verwijderd waren, even goed als zij, die in de nabijheid woonden, getuigenis konden geven van de groote goedertierenheid, waardoor zij hulp in tegenspoed, blijdschap voor het bedrukte hart en krachten voor het kranke lichaam verworven hadden; kortom, dat niemand door Maria verlaten werd, tenzij hij zelf uit eigen beweging te gronde wilde gaan. Door deze woorden opgewekt, bad nu de zieke vurig tot de H. Maagd, dat zij zich toch zijn lot zou aantrekken, daarbij betuigende, dat hij zeer verlangde haar heiligdom te bezoeken, en, indien zij hem dit mogelijk maakte, werkelijk als bedevaarder derwaarts zou gaan. En zie, op staanden voet bleek het, hoe krachtig die gelofte was. Want van dat oogenblik af

begon hij op krukken te gaan, en na verloop van eene maand, konde hij ook zonder dezer hulp staan en gaan, totdat hij eindelijk die hulpmiddelen voor zijne vroegere zwakheid op zijne schouders nam, en jubelend en van vreugde opspringend naar het altaar bracht van O. L. Vrouw van 's Hertogenbosch.

XXIII.

EEN VERWONDERLIJK BLOEDZWEETEN GESTUIT.

(14 Juni 1383.)

Hier gaan wij spreken over eene ziekte, die bij de menschen niet bekend, maar juist daarom des te gevaarlijker was, terwijl de moeilijkheid der genezing en het te kort schieten der kunst nog meer luister bijzetten aan de macht van Maria, die hulp verleende. Willem Janszoon en zijne vrouw Badeloga te Leiden hadden eene dochter, Geertruida genaamd, die aan eene vreemdsoortige ziekte leed. Omtrent het feest van den H. Remigius begon de kwaal, wier oorzaak aan allen onnamelijk bekend was, zich te vertoonen. Eerst begon bij het meisje het bloed aanhoudend uit neus en mond te vloeien; maar met dezen uitweg niet tevreden, begon het spoedig ook

door de wangen te dringen, en vervolgens uit armen, beenen en alle andere ligchaamsdeelen te vloeien. Het gelek echter meer op een bloedig zweet, dan op een bloedstroom uit eene wond voortkomende. Bovendien begon het geheele lichaam overal op te zwellen, en stond de opperhuid, die als perkament of hoorn doorschijnend was geworden, strak gespannen. Die rijkelijke en zoo ongewone vloeijing nam niet af, hoewel het bloed dag en nacht aanhoudend bleef doorstroomen, en, wat even verwonderlijk was, de huid bleef ongeschonden, en vertoonde geen enkel barstje, waaruit het bloedig zweet te voorschijn kwam. Het was een alledroevigst schouwspel, het meisje in haar bloed te zien zwemmen en alles rondom haar lichaam met die afschuwelijke kleur te zien verwen. Velen beweerden, dat die afzichtelijke kwaal een blijk was van den toorn des hemels, en allen waren eenparig van gevoelen, dat nimmer een mensch aan zulk een bloedzweeten geleden had; niemand herinnerde zich, ooit zulk eene kwaal gezien of er van gehoord te hebben. Ondertusschen echter wilde Joannes de hulp der geneesheeren beproeven en raadpleegde hij niet slechts de bekwaamsten in de stad zijner inwoning, maar begaf hij zich ook naar Haarlem, waarheen hij, naar wij geloo-

ven, door den roep van een zeer beroemd geneeskundige getrokken werd. Maar ook deze bevond, dat alle middelen, die overigens andere ziekten spoedig verdreven, van geen kracht waren om deze te overwinnen. Derhalve bleven alle pogingen, door allen aangewend, zonder gunstigen uitslag, daar niemand het geneesmiddel der kwaal wist aan te wijzen. Zoo lag Geertruida dan eene gansche maand, gedurende welke het zweeten en de opzwellingsaanhielden, zoodat haar staat elkeen tot tranen van medelijden bewoog. Maar toen, in dien uitersten nood, schoot den ouders, die volstrekt geene hoop op menschelijke hulp meer konden koesteren, een ander middel te binnen. Zij smeekten dan onder tranen de Zoete Lieve Vrouw van 's-Bosch, hun wegkwijnende dochter te willen helpen, er bij voegende, dat niemand anders, maar Zij alleen dit vermocht, en dat het heil van het meisje, en al hunne vreugde als gevolg daarvan, van Haar afhing, die hare smeekelingen nooit te vergeefs op haren bijstand had doen rekenen. Tegen het einde van dat gebed kon men bij de zieke reeds eene plotselinge verandering waarnemen. Hoe toch ook hadde die Moeder, die in hare barmhartigheid hare tranen zoo dikwijls met de onze vermengd heeft, dat meisje nog langer

in haar afzigtelijk bloedig zweet kunnen zien baden? Spoedig derhalve hield het bloed allengs op te vloeien en begon de opzwellling te slinken; Geertruida's krachten keerden terug, en binnen drie dagen was zij zoo volkomen van hare ziekte hersteld, dat zij even gezond en krachtig was als voorheen. Daarna begaf men zich naar 's-Bosch om de H. Maagd Maria te bedanken en te vereeren. Geertruida plaatste zich vóór het beroemde altaar en stortte toen haar hart voor O. L. Vrouw in dankzeggingen uit voor hare uitstekende weldaad.

XXIV.

EEN BLIND MEISJE HERKRIJGT HET GEZICHT.

(16 Juni 1383.)

De H. Maagd heeft het vorige wonder ¹⁾ buiten, het volgende echter binnen haren tempel verricht. Art Cloeyt, aangespoord door den roep, die uitging over zoovele wonderbare dingen, kwam uit Varik met zijne dochter Aleidis, die sedert zes weken aan blindheid leed, naar 's Hertogenbosch. Hij had zich in

¹⁾ Het stillen van een storm, door Zijlius in zijn voorgaande hoofdstuk verhaald.

zijne woonplaats door gelofte verbonden, zich naar O. L. Vrouw te zullen begeven als zijne dochter weder ziende werd, maar was reeds onmiddellijk na zijne gelofte op reis gegaan en had Aleidis, nog altoos blind, daarheen gevoerd, waar hij gehoord had dat onderscheiden vele bovennatuurlijke gunsten verwierven door de verdiensten en gebeden der H. Moeder Gods Maria. Hij koesterde een levendig vertrouwen dat de H. Maagd die ernstige kwaal ten aanschouwe van allen konde verdrijven, en begon daarom te 's-Bosch voor haar beeld met hart en mond vurig te bidden. En zie! nauwlijks had hij zijn smeekgebed geëindigd en een geschenk geofferd, of de Hemel toonde zijn welgevallen daarin: het meisje opende de oogen; plotseling kon zij weder zien en onderscheidde onmiddellijk de verschillende voorwerpen, die men haar voorhield. Onbeschrijfelijk is het, hoezeer Marcellus van Os, Rutgerus van Lieshout, Laurentius van Boden en vele anderen, die naar men leest, als toeschouwers, of met het doel om te onderzoeken, bij deze zoo wondervolle gebeurtenis tegenwoordig waren, van bewondering vervuld werden.

XXV.

EEN BRAND GESTUIT.

(16 Juni 1383.)

Omstreeks dezen zelfden tijd heeft, naar wij lezen, op vrij verren afstand van 's Bosch een hoogst gedenkwaardig feit plaats gevonden. Te Groot-Zundert, een dorp in de Baronie van Breda gelegen, ontstond brand door zorgeloosheid van jongelingen, die tot laat in den avond de bierkan wat al te rijkelijk aanspraken. Vooreerst geraakte de herberg zelve, waar de drinkebroërs bijeen waren, plotseling in brand. Toen weldra de vlam uitsloeg en zich begon te verspreiden, was geheel de nabuurschap spoedig door het alarm op de been, en spande men, voor zooveel het nachtelijk uur het toeliet en het dreigende gevaar het eischte, alle pogingen in, om de ramp ten minste in haren aanwas te stuiten, zoo men haar al niet geheel konde bedwingen. Maar de wind scheen ook mede samen te spannen, om de onmatige drinkers te kastijden, en verspreidde de vonken zoo ver in 't rond, dat elf woningen vuur vatten en tot den grond toe afbrandden. Daarop keerde zich het geweld van 't woedend element tegen de kerk en vernielde ook deze, alvorens het tot staan gebracht had kunnen worden.

Een enkele muur slechts was van het bedehuis blijven staan, en ook deze zelfs scheen nog niet gespaard te zullen blijven, want de sterke wind, die naar die zijde woei, en als nieuw voedsel aan de vlammen gaf, liet niets ongedeerd. Aan het einde van dien muur stond nog een huis overeind, dat aan de kerk grensde en toen bewoond werd door Hendrik Grobbe en zijne vrouw Margareta. Toen nu de vuurgloed het dak van hun huis reeds begon te schroeijen, de stormwind de vlammen nog verder voortzweepte, en er hoegenaamd geene hoop meer bestond om den brand te fnuiken, — immers het dak rookte reeds, — stelden de bewoners de bescherming des Hemels tegenover de ongewone woede der elementen. Zij vielen op de knieën, wendden zich tot God en zijne heilige Moeder, hieven de handen smee-kend ten hemel op en riepen uit: O allerzoetste Moeder! bescherm goedgunstig onze eenige have en bezitting; laat ons huis een geschenk en tevens een gedenkteeken zijn van uwe welwillendheid jegens ons, en dat het nageslacht nog onze woning zie, die door u behouden werd, terwijl alles rondom haar verbrand en in asch gelegd was. Wij gelooven vast, dat ook de vlammen door uwe macht kunnen beteugeld worden. Van onzen kant

beloven wij, ons naar 's Hertogenbosch te begeven, en, om ons lichaam nog harder te behandelen, zullen wij de reis op water en brood en blootsvoets ondernemen. Nauwlijks hadden zij deze gelofte uitgesproken, of de geweldige storm wendde zich eensklaps op een bevel van hierboven naar eene andere zijde, de vernielende vlammen verspreidden zich door het draaien van den wind, ten blijke, hoeveel machtiger de hulp der H. Maagd is dan 't geweld des vuurs. En nu ook vervulde Hendrik met niet minder ijver zijne gelofte, dan hij zich in zijn angst gehaast had haar uit te spreken. Want na reeds op de plaats zelve O. L. Vrouw zijn dank gebracht te hebben, begaf hij zich den tienden dag na het wijken van den brand naar 's Hertogenbosch op reis, en verkondigde daar de macht der H. Moeder Gods, waarvan hij een zoo schitterend bewijs ondervonden had. Zoo werd dan van de eene zijde een groot onheil afgewend door de vurige smeekebeden, maar ook van den anderen kant de ongebondenheid der drinkers op dat ontijdige uur door de wrekende vlammen gestraft.

XXVI.

EEN KNAAP DIE IN EEN AANVAL VAN HOEST GESTIKT EN
EEN MEISJE DAT IN EEN PUT GEVALLEN WAS, KEEREN
TOT HET LEVEN WEDER. (1 en 6 Augustus 1383).

Ik kan in dit eene verhaal de gunst, aan twee jeugdige kinderen geschonken, geschikt te gelijk vermelden. Te Oosterhout, een dorp, niet ver van Geertruidenberg gelegen, beweedden de echtgenooten Godschalk van den Corput en zijne vrouw Judith den dood van hun zoontje Hendrik, dat aan eene geheel onverwachte kwaal gestorven was. Eerst deed de ziekte, die den kleine onder de leden zat, hem voortdurend kermen en schreien; een voortteeken van een erger kwaal, die zich dra moest vertoonen. Het scheen als of het stervende kind reeds vooraf den lijkzang zong op zijn nabijzjnden dood, en vooruit tranen stortte op zijn eigen uitvaart. Hierbij kwam wel dra een hoest, die dat onmatig tranen storten nog verergerde en den kleinen Hendrik hevig kwelde en benauwde. De zwakke natuur en teedere leeftijd bezweken voor zoo vresselijk lijden en de jeugdige Hendrik stierf, in eene zware benauwdheid gestikt. Reeds twee uren lang had de knaap, tot een droevig schouwspel voor ouders en geburen, daar levenloos

neêrgelegen, toen zijne moeder Judith, van O. L. Vrouw van 's-Bosch, den bijstand der ongelukkigen, door macht van gebeden voor hem het leven weder verwierf. Eene groote blijdschap vervulde nu aller harten over het herleeft kind, dat hierop door zijne ouders naar het altaar der H. Maagd te 's-Bosch geleid werd. Ook bleven zij niet in gebreke offergaven aan te bieden, en wel zulk eene hoeveelheid fijne tarwe, was, vlas en zilver, als hun hart, dankbaar voor eene zoo ongehoorde gunst, hun ingaf.

Hierna was Diest getuige van een niet minder schitterend wonder, waarmede Mechtildis, dochter van Godfried Vorst, begunstigd werd. Dat meisje was in een put gevallen, die zoo diep was dat men, er in ziende, het water maar nauwlijks ontwaren kon. Langer dan een half uur had zij daarin gelegen, en toen men haar er uittrok, waren de ledematen reeds geheel door den dood verstijfd, en alle schijn van leven geweken. Toch wilde men, om te onderzoeken of er misschien nog een sprankje der levensgeesten overig was, het lijk verwarmen, maar in zijne verwachting teleurgesteld, liet men alle verdere pogingen varen. Hare moeder Aleidis, het lijk tegen haar hart gedrukt, barstte nu in vernieuwde droefheid uit,

en had reeds een geslagen uur bitter zitten weeklagen over den vroegtijdigen en harden dood harer dochter. Ondertusschen waren de nabestaanden en geburen, over dit ongewone ongeval hevig ontsteld, te zamen gekomen, en hunne godsvrucht stelde Aleidis iets voor den geest, waaraan zij zelve in hare droefheid niet gedacht had. Eenparig toch riepen allen uit, dat men in dit allerdroevigst ongeluk geen anderen troost moest zoeken dan dien, welken Maria, de Lieve Vrouw van 's-Bosch, zij die de hulp is van 't menschelijk geslacht, zoude schenken. Tot haar, zeiden zij, drijft u de ramp die u trof, tot haar roept u de barmhartigheid der H. Maagd zelve; en, twijfel er niet aan, de machtige Vrouwe zal ook dit zegeteeken willen voegen bij de overige overwinningen, door haar op den dood behaald. — Door deze woorden bewogen, roept nu de vrouw uit: „O mijne Meesteres, ik stel mijne dochter in uwe hand; van u verwacht ik de beslissing over haar dood of veeleer over haar leven, en Mechtildis behoore niet langer aan mij, maar voortaan aan u toe.” Die bede bleek den hemel welgevallig; terstond werd zij verhoord, en het meisje herleefde. Het aanschouwen hunner dochter, de gelukwenschen hunner vrienden en aller toejuichingen, alles voerde de blijdschap der ouders ten top,

en den zesden Augustus, vijf dagen nadat het voorval had plaats gehad, kwam Vorst met zijne echtgenootte en een aantal naastbestaan-naar 's Hertogenbosch, alwaar zij der H. Moeder Gods, die hun zoo gunstig geweest was, de geschenken die haar toekwamen, ten offer brachten.

XXVII.

AAN ZEVEN BLINDEN WORDT HET GEZICHT, AAN EEN DOOF
MEISJE HET GEHOOR TERUGGESCHONKEN.
(15 Augustus 1383.)

Nu volgt een zeer duidelijk voorbeeld van de lotgevallen, waaraan de mensch onderhevig is, in de veelvoudige ramp, waarmede een geheel huisgezin gelijktijdig bezocht werd. Te Arnhem woonde Willem Verbruggen, die aan het hoofd stond van het tuighuis en vader van vijf kinderen was. Omstreeks Kerstmis was hij met zijne vrouw en alle zijne kinderen, wij weten niet door welk ongeval, plotseling blind geworden. Voorwaar een ongelukkig huisgezin, dat zeven blinden telde, en wel onder de zeldzame voorbeelden van menschelijke ellende gerekend moet worden. Niemand hunner kon de anderen helpen of van hen geholpen worden; daarbij misten zij nog den eenigen troost van

alle ongelukkigen, namelijk, elkander in hunne ellende ten minste te kunnen zien. De oogen van vreemden moesten hen besturen, en hunne nabestaanden brachten hun nu spijs, dan drank, dan weder alle andere hulp aan, die zij voor hun lichaam behoefden. Drie dagen had Willem reeds in dien ongelukkigen toestand doorgebracht, toen hij, met de lichamelijke oogen niets meer ziende, zijne ziel voor het licht des hemels ontsloot. Want hij meende, vol van vertrouwen, dat men daar, waar de menschelijke krachten te kort schoten om het zintuig van het gezicht terug te bekomen, de H. Moeder Gods van 's-Bosch moest smeeken, om in hare goedertierenheid een middel te verschaffen tegen zoo vele rampen, die hem en de zijnen getroffen hadden. Nu deed hij aan de Moeder van het eeuwige Licht voor aller herstel de gelofte, van haar zeven brandende kaarsen te schenken, als zij het gezicht aan de blinden hergaf. Dit smeekgebed werd met een gelukkig gevolg bekroond, want Willem, zijne vrouw en kinderen herkregen allen te gelijk plotseling het gezichtsvermogen, aanschouwden weder het blijde licht des hemels, en konden niet ophouden met de H. Maagd te bedanken, die hun zulk een troost geschonken had. Willem vervulde nu met groote zorg

zijne gelofte, namelijk hij schonk de kaarsen, aan de H. Maagd van 's Bosch beloofd, die, zeven in getal, de beweldadigde personen vertegenwoordigden, en bracht bovendien weer eene andere niet geringe weldaad in herinnering, die hij ten vorigen jare had ontvangen. Hij verhaalde namelijk, dat zijne dochter Geertruida ook door de hulp der H. Moeder Gods, die hij ingeroepen had, van eene doofheid van twee maanden bevrijd was geworden. Voorwaar een hoogst gelukkig huisgezin, in hetwelk niemand zijne oogen gebruikte zonder eene weldaad der H. Maagd te genieten, noch een ander kon aanzien, zonder een door haar begunstigd persoon te aanschouwen.

XXVIII.

EEN GEVAARLIJK KEELGEZWEL WORDT VERDREVEN.

(24 Augustus 1383.)

De goedertierenste Koningin des Hemels heeft ook in hare geliefde stad Antwerpen ondubbelzinnige sporen harer liefde achtergelaten. Aldaar nam Joannes van den Bogaerd, een man van deftigen stand, op zekeren dag een middagslaapje; iets, dat, onmiddellijk na den maaltijd, niet weinig schadelijk is voor de

gezondheid. Die ongeregelde rust nu werd onderbroken door eene gevaarlijke kwaal, die hem eensklaps overviel. Zijne keel toch zwol zoodanig op, dat zij bijna gesloten werd, en niet slechts vaste spijsen, maar zelfs alle vocht weigerde door te laten. Men vreesde, dat hij zoude stikken, zóó moeilijk was zijne ademhaling; daarenboven weigerde de stem hem haren dienst, zoodat hij geen uitdrukking kon geven aan zijne gedachten. Onderwijl kwamen zijne bedroefde vrienden aansnellen en beraamden als om strijd allerlei middelen om Joannes te redden. Doch alle pogingen om hem te genezen waren hopeloos, daar de zieke reeds niet meer met de ziekte, maar met den dood zelven worstelde. Vijf dagen en nachten hield dit lijden aan, en Joannes zelf liet alle hoop om het leven te behouden, varen, welke moedeloosheid gevaarlijker voor hem was dan de ziekte zelve. Ondertusschen kwam hem voor den geest, dat de H. Maagd, die God alleen boven zich kent, te 's-Bosch zooveel mensche-lijke ellende genas en zoovele rampen verdreef; dat zij immer eene toevlucht is voor wie dreigen te vergaan, en tot haar smeeken, en dat zij ook niet doof voor zijne stem noch onverbiddelijk voor hem zou zijn. Dit alles overdacht hij bij zich zelven, en hoewel hem de stem ont-

brak, riep hij de H. Maagd met het hart aan, haar belovende dat hij, indien zij hem in staat stelde 's Hertogenbosch te bezoeken, onderweg een slecht en medelijdenwekkend gewaad zou dragen; dat hij bovendien geschenken in goud en zilver zoude brengen, en haar zijn innigen dank betuigen. De H. Maagd nam dit gebed, slechts inwendig gesproken, goedgunstig aan; want spoedig bemerkte men, dat de zieke beter voer, zijne keel vrij werd, het gezwel slonk en de ademhaling geen belemmering meer onderzond. Ook het gebruik der stem keerde oogenblikkelijk terug, en, als wilde de H. Maagd verhoeden, dat eenige vertraging in zijn herstel, de grootheid harer weldaad in iemands oogen mocht verkleinen, 's anderen daags zagen Van den Bogaerd's vrienden hem in goeden welstand en van alle lijden bevrijd. Ruim vijf weken later, toen hij tijd en gelegenheid had, nam hij, zonder schoenen, zonder linnen onderkleeding en vergezeld van zijne geburen en zijn knecht, te voet de reis naar 's Hertogenbosch aan. Eene aanmerkelijke boete-oefening, namelijk een stekelige haren koord, waarmede hij zijn lichaam omwonden had, maakte hem dien tocht nog pijnlijker. Hij schaamde zich ook niet, zich in dat uiterlijk en met die teekenen, waaraan de melaatschen

te herkennen zijn, te vertoonen; hij ging namelijk met een houten ratel om aalmoezen te verzoeken, en met een schoteltje om ze te ontvangen. Zoo nederig deed hij zijne bedevaart naar 's Bosch. Toen hij daar nu was aangekomen, bracht hij der H. Maagd geschenken in goud en zilver, en allen dankten met hem de H. Moeder Gods voor een zoo schitterend wonder.

XXIX.

EEN MEISJE, DAT HEVIG GEBRAND WAS, WORDT GENEZEN.
(30 Augustus 1383.)

Gelijk de menschen elkander niet voldoende kunnen bewaken, als de Hemel hen niet beschermt; zoo weet deze ook altijd spoedig bijstand te verleenen, waar de menschelijke hulp te kort schiet. Deze dubbele waarheid werd ondervonden te Kampen door Zibertus Joannes en zijne vrouw, aan wier zorg een vreemd meisje ter opvoeding was toevertrouwd. De moeder, die het kind bij de voedster had besteld, beminde het met eene zoo vurige liefde, dat zij het dagelijks bezocht, om den ijver en de bezorgheid der opvoeders te prikkelen. Nu gebeurde het eens, dat de voedster het meisje, Margareta de Bruin genaamd, na het eerst verwarmd te

hebben, op haren schoot nam om het in de luiers te spelden. Maar allengs door slaap bevangen, liet zij het kind van haren schoot in het gloeiend houtvuur vallen. Toen de voedster geruimen tijd daarna ontwaakte, vond zij haar voedsterkind bij het vuur liggen en ontwaarde, dat het langs de geheele zijde op afschuwelijke wijze verbrand was. Door ongehoofelijke smart overstelpt, brak de vrouw nu weldra in klagen en kermen uit en stortte een gedeelte harer droefheid in het hart van haren echtgenoot over. Deze nu, van alle hoop op menschelijke middelen beroofd, gelijk het in ongelukkige omstandigheden gewoonlijk gaat, koos de partij, om de hulp van hierboven in te roepen: hij smeekte de H. Moeder Gods van 's Hertogenbosch, dat zij toch medelijden zoude hebben met hem en met het kind, dat in zijn huis zoo slecht bewaard geworden was, en dat zij uit den misslag zijner echtgenoot hare glorie zoude willen trekken. Het blijkt nu duidelijk, dat deze smeekebeden verhoord zijn geworden, want den volgenden dag bevond Margareta zich geheel ongedeerd en als door de vlammen niet geschonden. En zelfs was de H. Moeder Gods met die eene gunst niet te vreden. Want terwijl de moeder gewoon was zich dagelijks te verlustigen in het bezoeken van haar dierbaar

pand, trof het, door een uitwerksel der hemelsche Voorzienigheid, dat zij juist op dien enkelen dag, die voor haar dochtertje bijna noodlottig geweest was, niet was gekomen, maar zich door eene beschikking van hierboven elders heen begeven had. Zoo werd der moeder het verdriet en der voedster de beschaming bespaard. Zibertus toonde, hoe hoog hij zoo groot eene weldaad schatte, door zich spoedig van zijne gelofte te kwijten.

XXX.

EEN KREUPELE PRIESTER VERWERFT DEN GANG EN EENIGE
KINDEKEN WORDEN VAN DE VALLENDE ZIEKTE EN
EENE BREUK VERLOST. (9 September 1383).

Onze menschelijke natuur is oorzaak dat het ons niet voortdurend wel gaat; maar de onuitputtelijke goedertierenheid der heilige Moeder Gods jegens de ongelukkigen draagt ook zorg, dat wij niet al te lang door rampen gekweld worden. Die goedertierenheid heeft omstreeks dezen tijd bij de Friezen in grooteren luister gestraald door de genezing van een priester. Te Stavoren (zoo heet het stadje) bediende Nicolaas Hermans, een Amsterdammer van geboorte, eene kerk; in zijne vaderstad was hij ook reeds aan eene

kerk verbonden geweest, toen het H. Sacrament, later door zoovele wonderen beroemd, te Amsterdam, alsdan reeds eene zeer bezochte handelsstad van Nederland, in zijn eersten luister begon te schitteren. Gedurende negentien volle jaren had hij zich een naam verworven van groote deugd, en op uitstekende wijze de bediening, die hem was toevertrouwd, vervuld, toen hij eens, van eene verhevenheid op den grond springende, den regtervoet zoodanig kwetste, dat de beenderen zich ontwrichtten. De pogingen, om ze weder in hun verband te brengen, waren vruchteloos, zoodat hij het gebruik van dat ligchaamsdeel geheel en al miste. Daar hij nu verder slechts op krukken kon voortkomen, zag hij zich ten slotte, tot zijne overgrootte smart en schade, nog gedwongen zijn ontslag te nemen van het bestuur zijner Kerk. Die ramp hield even hardnekkig aan, als zij lastig was, want zeventien jaren duurde het, dat hij zich slechts met moeite op krukken kon bewegen. Omstreeks dien tijd keerden verschillende reizigers van 's Bosch terug, waar zij de H. Maagd vereerd hadden, en troffen, dat er juist een maaltijd gehouden werd, waaraan Nicolaas en zijne naaste geburen vereenigd waren. Die terugkomst der vrienden was welkom, en derhalve gingen zij mede aanzitten,

na elkander (volgens het gebruik van dien tijd) op gemeenzaame wijze omhelsd te hebben. Nu onbezorgd bij elkander gezeten, lustte het den gasten, iets uit den vreemde te verhalen of te vernemen. Nicolaas vooral, in zijn vurig verlangen om genezen te worden, ondervroeg allen naar wat hij weten wilde; namelijk, welken eerbied en godsvrucht hen betoonde in de St. Janskerk te 's Bosch, hoe de H. Maagd daar geeërd werd, hoeveel wonderen daar wel geschieden en of ze degelijk bewezen waren. Daarop deelden de pelgrims onmiddellijk mede, wat zij gehoord en met eigen oogen aanschouwd hadden, onder anderen, dat zij eene overgroote menigte geschenken, afbeeldingen, die de wonderen voorstelden, en schilderijen gezien hadden, en dat onder de kostbaarste zaken kleinoodiën uitmunten van ongekende pracht, ten offer geschonken door rijke lieden, die daartoe aangespoord waren of wel door den roep, die van de wonderen uitging, of wel door de hoop om er zelve het voorwerp van te worden. Ook voegden zij er nog bij, dat de weldaden der H. Maagd op allen in overvloed nederdaalden, en dat alle denkbare menschelijke ellenden weken voor de barmhartigheid des Hemels. Die heilige nieuwsgierigheid werd Nicolaas werkelijk ten heil, en wat de gasten op zoo goede gronden

verhaald hadden, stortte hem eene niet vermetele hoop in het hart, van zelf ook de gezondheid te zullen verwerven. Hij brak dan zijn gesprek met de gasten af, wendde zich eensklaps tot Maria en riep uit: Hoe lang nog, o allerzoetste Vrouwe van 's Hertogenbosch, zult gij dulden, dat ik alleen geen deel heb aan uwe weldadigheid, die toch allen ondervinden? Maar hoe, lieve Moeder, welk oogenblik wacht gij toch af, en waarom bevrijdt gij mij niet liever zoo spoedig mogelijk? Geef toch, smEEK ik u, dat ik eindelijk het gebruik mijner beenen herkrijge, en ik zal naar Uw altaar snellen en bij dat altaar deze krukken ophangen, die niet zoo zeer voor mijne gezondheid als wel voor de hulp, door U verleend, zullen getuigen. Nauwlijks had hij zijne gelofte uitgesproken, of hij gevoelde, dat zijn voet, waarin de kwaal zetelde, van alle letsel verlost en het gebruik er van hem teruggeschonken werd. Op hetzelfde oogenblik sprong hij vroolijk op, en bewees daardoor, dat hij zijne gezondheid herkregen had. Nu gaven zijne vrienden hunne bewondering in uitroepen lucht, en wenschten hem geluk, verbaasd als zij stonden over het schitterende wonder, dat zoo snel in zijn werk gegaan was. En toen hij zelf van zoo groot eene blijdschap weer bekomen was,

ondernam hij voor alles, met zijne krukken op de schouders, in blijde stemming de reis naar 's Hertogenbosch, om de H. Maagd zijn dank te brengen. Verscheidenen zijner geburen wilden, meer nog ter wille van de openbare godsvrucht, dan om hunne persoonlijke genegenheid jegens hem, zijne reisgezellen zijn, gelijk zij zijne medegasten geweest waren aan het feestmaal. Toen zij dan al juichend te 's-Bosch aangekomen waren, hing Nicolaas, die het hoofd van den stoet was, na de H. Maagd, die hem geholpen had, de verschuldigde eerbewijzingen gebragt te hebben, de houten steunsels, waarop hij zich vroeger voortbewoog, bij haar altaar op, en keerde, na volgens zijn vermogen geschenken geofferd te hebben, terug naar de plaats, van waar hij gekomen was.

Omstreeks dienzelfden dag bragten Herman Bloemarts ¹⁾ uit den omtrek van Buurmalsen zijn zoon Jan, en Jan Sweym en zijn vrouw ²⁾ uit Lederbroek, een dorp, dat tot het grondgebied van Erkel behoort, hunne dochter Gouburga naar Onze Lieve Vrouw van 's-Bosch. Beiden waren door eene gelofte, aan de H. Maagd gedaan, van de vallende ziekte verlost.

¹⁾ 8 September.

²⁾ 9 September.

De verheugde ouders offerden voor beider genezing zooveel wijn en tarwe, als ieders godsvrucht hun ingaf en zij bij hunne gelofte bepaald hadden.

Eene gelofte ¹⁾, ingegeven door een even groot vertrouwen, als hierboven, bewerkte nog de genezing van een ander kind. Die knaap heette Jan en was de zoon van een zekere Arnold en zijne vrouw Hedwig, uit het dorp Erp. Hij leed aan eene breuk, waarvan hij, na aanroeping der H. Maagd, volkomen genezen werd.

XXXI.

EEN KIND WORDT VAN DEN DOOD TOT HET LEVEN
 TERUGGEROEPEN, EN LATER VAN EENE
 DOODELIJKE ZIEKTE BEVRIJD.
 (12 September 1383.)

Omstreeks dienzelfden tijd heeft de H. Moeder Gods een schitterend bewijs gegeven èn van moederlijke milddadigheid èn van gematigde gestrengheid. Te Well had Gudula, echtgenoot van Maes van Aelst, een dood kind ter wereld gebragt Twee uren lang waren de moeder en de overige aanwezige vrouwen,

¹⁾ 10 September.

in eene overgroote droefheid gedompeld geweest, en alle hoop op het leven van het kind, dat daar reeds zoolang ontziend nederlag, was verdwenen, toen de H. Maagd ter gelegener tijd hulp bood. De moeder, meenende bij O. L. Vrouw van 's Bosch troost te zullen vinden, riep dringend haren bijstand in, waarop alle buurvrouwen, die zich bij haar bevonden, uit eenen mond uitriepen, dat deze weldaad verwacht moest worden van die Moeder, die nimmer iemand in zijne wenschen had teleurgesteld. Tevens beloofden zij, als haar verlangen vervuld werd, naar 's Bosch ter bedevaart te zullen gaan. Deze gebeden, ter eere van Onze Lieve Vrouw gestort, vonden bij haar gereedelijk gehoor: op staanden voet herleefde de knaap en tot een duidelijk bewijs van het wonder hoorde men hem schreien met eene kracht, welke die van zulk een teeder wicht te boven ging

Het kind ontving in het heilig bad des doopsels den naam van Everard. Maar Gudula, die niet even vaardig was in het kwijten van wat zij beloofd had, als zij zich gehaast had om te vragen wat zij zoo vurig verlangde, stond later op het punt om van die vreugde, haar zoo kort geleden geschonken, weder beroofd te worden. Want toen het kind twaalf

weken oud geworden was, werd het plotseling door eene kwaal getroffen en scheen een onvermijdelijken dood met rasse schreden te ontmoet te snellen. Een gezwel toch, dat den kwijnenden adem maar nauwlijks meer doorliet, tastte den hals van het kind aan; en uit het mondje, dat op afzichtelijke wijze openstond, en de oogjes, waaruit het licht reeds geweken scheen te zijn, konde men afleiden, dat de dood nabij was. De naastbestaanden waren toegesneld om dit droevig schouwspel te zien; de gewijde kaars, die den stervenden in de hand gegeven wordt, was ook reeds bij Everard geplaatst, toen eenige vrienden Gudula opmerkzaam maakten, dat zij het volbrengen van haar godsdienstigen plicht jegens O. L. Vrouw zoo al niet te weinig geteld, ten minste te lang verschoven had. Zij zeiden haar, dat zij niet had moeten uitstellen om der H. Maagd den verschuldigten dank te brengen, en dat deze ziekte van het knaapje eene straf was voor de traagheid zijner moeder, die het onschuldige kind misschien spoedig met zijn leven zou moeten boeten. Hierop trachtte de vrouw, door deze vermaningen en meer nog door den ophanden zijnden dood van haar kind verschrikt, met herhaalde smeekingen de H. Maagd te verzoenen, erkende dat zij die straf voor haar uitstellen verdiend had en voegde er

de belofte bij, dat zij zich nu spoedig van hare vrome verplichting zoude kwijten. Door dat ootmoedig gebed verwierf zij vergiffenis van de H. Maagd; want eensklaps werd het kind, dat de moeder juist in de armen had, weder tierig, en nam gretig de borst. Zoo verkeerde de vrees eensklaps in overgrootte blijdschap; en opdat zij nu niet ten tweeden male door haar talmen in rouw zoude gedompeld worden, begaf Gudula zich met hare buurvrouwen ruim veertien dagen daarna naar 's Bosch, om te volbrengen wat zij beloofd had.

XXXII.

EEN KNAAP WORDT TOT HET LEVEN OPGEWEKT.

(28 September 1383.)

Het volgende geval waarin de H. Maagd aan een knaap het leven terugschonk, heeft zoowel bij Brabanters als Vlamingen haar naam en den roem harer goedertierenheid op verwonderlijke wijze in aanzien doen stijgen. Te Vilvoorden was de zoon van den beeldhouwer Michael Melbroeck, even als zijn vader ook Michael geheeten, na eene doodelijke ziekte van acht dagen voor het geweld zijner kwaal ein-

delijk bezweken. ¹⁾ De dood van dit kind was te smartelijker voor de ouders, wijl het een gedeelte van hun inkomen mede in het graf nam. Immers eene lijfrente van zeven pond Vlaamsch, ten laste der stad Dendermonde, was door een bloedverwant op het hoofd van den tienjarigen Michael gevestigd, zoodat zij bij diens afsterven moest ophouden. Toen nu hun zoontje reeds drie volle uren levenloos had ter neer gelegen, gaf Michael aan zijne vrouw Catharina zijne bevelen aangaande de kosten, de wijze en de plaats der begrafenis van het kind; zelf echter besteeg hij met het kriecken van den dag een paard, en reed, of liever vloog met lossen teugel naar Dendermonde heen. Hij hoopte namelijk, als de naam van den overleden Michael nog niet geboekt was op de openbare registers, gemakkelijk te zullen verkrijgen, dat die rente levenslang op den naam van een anderen zijner zonen werd overgebracht. Maar aan deze verwachting werd de bodem geheel en al ingeslagen, daar Michael's naam reeds op den lastbrief der vastgestelde rente aangeteekend was. Na dit vernomen te hebben, keerde Melbroeck geheel ontsteld en

¹⁾ Ik veroorloof mij het verhaal van dit en nog enkele volgende wonderen eenigszins te bekorten, waar het minder zakelijke omstandigheden geldt. (Vert.)

over het verlies van zijn zoon en over het verminderen zijner inkomsten, naar Vilvoorden terug. Toen hij echter op weg over zijn dubbel ongeluk nadacht, schoot hem de gedachte aan de wonderen, die te 's Bosch geschiedden, te binnen. Dit stortte hem een levendig vertrouwen in de ziel, en met een opgewekt hart wendde hij zich tot de H. Maagd, smeekte haar dringend en beloofde, dat hij, zoo er een einde kwam aan zijn smartelijk ongeluk door het herleven van zijn zoon, zich ijlings naar 's Bosch begeven en een zilveren beeldje ter zwaarte van een half pond, dat een man voorstelde, bij het altaar zijner Beschermster zoude ophangen. Verder beloofde hij, zoolang tot hij zijne belofte vervuld zoude hebben, geen vleesch te zullen nuttigen en al dien tijd des Zaterdag te zullen vasten. Door dit gebed was hij zoo versterkt, dat hij er geenszins meer aan twijfelde, of hij zoude door Maria's hulp het leven van zijn zoon op nieuw verwerven; zoo zeer was zijn hart met vertrouwen, ja met zekere hoop vervuld geworden. En inderdaad, zijn wonderbaar voorgevoel bedroog hem niet. Want te huis teruggekeerd, vond hij zijn zoon niet slechts in leven, maar in volmaakten welstand en gekleed even als voor zijne ziekte. Het kind be-

groette zijn vader bij diens terugkomst opzoeten toon, vroeg waarom hij zoo lang afwezig geweest was, en voegde er bij, dat het zelf een tijd lang overheerlijk geslapen had, vrij van alle ramp en elke kwelling. Te midden der overgrootte vreugde, die nu in het gezin heerschte, herdacht men nog eens, wanneer en hoe het mirakel had plaats gevonden, en thans bleek het, dat de zoon, na reeds zeven uren overleden geweest te zijn, op het zelfde uur, dat zijn vader de gelofte had uitgesproken, uit de dooden was opgestaan. Nu was het een algemeen gejubel van ouders en vrienden over het wonder, en werd de naam der H. Maagd grootelijks geëerd en geprezen. Niet lang daarna noodigden Michael en Catharina hunne geburen uit om in hunne vreugde te deelen en hunne reisgenooten te zijn, en begaven zich met hen en met hun uit den dood opgewekten en hun anderen zoon naar 's Bosch, gaven het beloofde zilveren beeldje ten geschenke, en na hunne godvruchtige oefeningen volbracht te hebben, keerden allen naar huis weder.

XXXIII.

EENE VROUW, MET EEN ERNSTIG ONGEVAL BEZOCHT,
WORDT GENEZEN. (25 November 1883.)

Verder werd aan zekere vrouw uit Aardenburg, Margaretha genaamd, de gezondheid teruggeschonken. Een jaar en eenige maanden te voren had zij te Duinkerken, waar zij zich met haar echtgenoot Wouter Segers bevond, een vuurtoren beklommen. In hare ijverige bezorgdheid om de vlam aan te wakkeren, had zij niet gelet op het gevaar, dat zij liep, en was van die hoogte, die verre boven de daken der huizen uitstak, voorover naar beneden gestort. Toen zij op den grond was neergekomen, scheen zij den dood nabij, daar zij een been en een arm gebroken en bovendien den rug zwaar gekneusd had. Hieruit ontstonden hevige pijnen, die haar geruimen tijd aan het ziekbed kluisterden. Eindelijk meende zij, dat de bijstand van Maria haar meer zoude baten dan de middelen der heelmeesters, en vol betrouwen riep zij haar met gebeden en beloften aan. En niet te vergeefs! want plotseling verleende de H. Moeder Gods haar zooveel kracht, dat zij zich ten minste op houten krukken konde voortbewegen. Niet

lang daarna wierp zij allen steun van zich en begon op eigen beenen te gaan. Zoodra zij konde, begaf zij zich ook met hare buurvrouwen naar 's-Bosch, en verkondigde daar met blijdschap de weldaad, waarmede de Hemel haar begunstigd had.

XXXIV.

EEN SCHIP WORDT MET DE OPVARENDEN OP WONDERBARE
WIJZE BEHOUDEN. (28 Januari 1384.)

Als de menschen in den uitersten nood en in de meest vertwijfelde omstandigheden de machtige bescherming der H. Moeder Gods inroepen, dan weet zij alles te recht te brengen, hoe hopeloos en verward de toestand ook moge zijn. Zoo heeft zij onder anderen klaarblijkelijk Zeger van Dijck bijgestaan, die met zijn schip in het uiterste gevaar gekomen was. Met twee varensgezellen aan boord, was hij, met haver, uit Gorinchem afgevaren. Het schip was midden in de vaart, toen het door 't geweld van den storm koers verloor en eindelijk tegen den tand van een anker, dat onder de golven verborgen lag, stootte en vast bleef zitten. Verschrikt door het dreigende gevaar, viel Zeger onmiddellijk op de knieën, riep God

en de allerzoetste Moeder van 's Bosch te hulp, en verbond zich, een schip van was voor geschenk te zullen aanbieden, om haar te bewegen hem en de zijnen behouden naar huis te laten terugkeeren. Hij had reeds geëindigd met bidden, toen door de ebbe ter weerszijden hooge banken bloot kwamen; het schip bleef intusschen op het anker zitten. Het was een dier ontzaglijk groote ankers, van welke men zich bij de vaart op Spanje in den Oceaan pleegt te bedienen. Zoo zag men dan nu het vaartuig hoog opgeheven, zonder het water aan te raken, dat er onder stroomde. De bemanning kon evenmin veilig het schip verlaten, als daarop blijven, en duchtte het ergste; trouwens hieraan waren zij gewis ook niet ontkomen, hadde niet Maria, de Meesteres der zee, hun tot een veiliger anker verstrekt. Eindelijk toch kwam het tij weder op, en zonder scheur of lek bekomen te hebben, geraakte het schip van het anker af en vlot zoodat het ongedeerd zijne vaart kon hernemen. Onderscheidenen, die intusschen voorbij gevaren waren, en uit de verte het hangende en waggelende schip met ontzetting beschouwd hadden, bevestigden het wonder, dat hier geschied was; zij verklaarden, dat zelfs een onbeladen schip zonder bovennatuurlijke hulp op die

hoogte niet had kunnen blijven hangen, zonder door het breken der planken en het loslaten der voegen, uiteen te slaan, en dat het derhalve duidelijk genoeg bleek, door wier bescherming het vaartuig behouden gebleven was. Den tienden dag na zijne redding vervulde Zeger te 's Bosch zijne gelofte en prees de H. Maagd op allerlei wijzen.

XXXV.

DE H. MAAGD KOMT IEMAND TE HULP, DIE DOOR HEVIGEN HONGER BIJNA BEZWEEK. (8 Februari 1384).

Gelijk de H. Moeder Gods door hare barmhartigheid wel het meest gelijk is aan haren goddelijken Zoon, zoo kennen wij ook bijna geen soort van wonder, door den Zoon gewrocht, waardoor ook de Moeder niet beroemd is geworden.

Jezus spijsde meer dan eens zijn hongerige volgelingen; Maria verschaftte brood aan Rutger van Steenberghe, een Brusselaar, die van honger bijna omkwam. Hij had zich naar Rome begeven tijdens den oorlog die toen in Italië woedde, en was op zijne terugkomst, tusschen Perugia en Assisië, door straatroovers beroofd. Hij was reeds drie dagreizen van Rome verwij-

derd , en tot dan toe had hij moedig voortgestapt. Doch nu begaven hem zijne krachten ; geen wonder, want in deze uitgeplunderde streken had hij al in twee dagen nergens iets te eten gevonden. Door honger en dorst gekweld , staakte hij zijn tocht; het zweet brak hem uit en zijne zintuigen begonnen te verstompen. Toen viel hij op de knieën, verzamelde zijn laatste krachten , en wendde zich tot O. L. Vrouw van 's-Bosch om hulp. Met betraande oogen en kwijnende stem bad hij tot de H. Maagd en sprak: „O „Maria! die te 's-Hertogenbosch troont, die „daar enkel barmhartigheid ademt, en uwe „macht over geheel den aardbodem uitstrekt, „ik bid en bezweer u, dat uwe krachtige „hulp mij redde uit den toestand, waaruit ik „zelf mij niet redden kan. O, help mij; ik ben „hier ver van mijn vaderland verwijderd, met „ellenden overladen en ik moet wis het leven „verliezen, tenzij gij mij voedsel verschaft. „Zorg toch, dat deze dag voor mij ongelukkige „niet de laatste zij; en dit hebt gij in uwe „macht, want zelfs een wenk van uwen wil „kan mij in volle kracht doen herleven. Moet „ik hier echter van honger sterven, dan onder- „werp ik mij ook gewillig aan dat lot, omdat „gij het mij oplegt; maar dan, — (o Moeder, „kunt gij het aanhooren?) dan wil ik ten minste

„sterven als aan U geheel toegewijd.” — Zulk een gebed was niet vergeefsch, en naar mate het gevaar dreigender was, naar die mate was ook de hulp van de Koningin des Hemels nader bij. Plotseling zag hij op een groenachtigen steen een tarwebrood voor zich liggen. En nog grooter was het wonder, doordien het hagelwitte brood niet slechts geurde, maar ook nog warm was als kwam het zoo pas uit den oven. Daarbij was het overheerlijk van smaak, en groot genoeg om een uitgehongerde volkomen te verzadigen. Toen Rutger nu op deze wijze versterkt en weer geheel tot zich zelven gekomen was, dankte hij de H. Maagd zoo goed plaats en tijd het toelieten, en in zijn vaderland teruggekeerd, vertrok hij verder naar 's-Bosch, om zich van zijne gelofte te kwijten.

XXXVI.

EEN BEEN, DAT 40 JAREN LANG DOOR EENE VERZWERING
WAS AANGETAST, WORDT GENEZEN.

(27 Februari. 1384.)

Hierna heeft de H. Moeder Gods eene kwaal die geruimen tijd geduurd had, door eene oogenblikkelijke genezing doen ophouden. Het linker been van Willem Vos had veertig volle

jaren gezworen. In het aangetaste deel zetelde een aanhoudend bederf en uit de opene wonde vloeide voortdurend bloed; van tijd tot tijd echter nam de kwaal zoo zeer in hevigheid toe, dat de zieke een geheel jaar lang gedwongen werd het bed te houden. Verschillende geneesheeren, aan wier behandeling hij zich had toevertrouwd, hadden hem veel last en pijn doen lijden, maar hem geene hulp kunnen verschaffen, zoodat moeite en kosten vruchteloos geweest waren. Eindelijk, toen hij eens verdiept was in de overweging zijner rampen, had hij een droom, die hem zeer voordeelig werd. Het scheen hem namelijk toe, dat er een beeld van de H. Maagd op den grond lag, en er een lastige verleider bij hem was, die hem beval dat beeld in stukken te breken; toen hij daarop in tranen uitbrak en de H. Maagd bezwoer door een wonder hare macht te toonen, kwam het hem voor, dat het beeld de hand ophief, als om te zegenen, en over hem, die van vreugde buiten zich zelve was, het heilig kruisteeken maakte. Toen nu het droomgezicht verdwenen was, ontvlamde Willems hart op wonderlijke wijze van liefde jegens de H. Maagd. Daarop deed hij eene gelofte aan O. L. Vrouw van 's-Bosch, opdat zij eene zoo verouderde kwaal toch zoude willen verdrijven. En zie!

onmiddellijk was de barmhartige Moeder haren godvruchtigen dienaar met hare hulp nabij. Want het vleesch groeide rondom in de diepe wonde aan en vulde ze geheel, terwijl het bloed ophield te vloeien. Van eene zoo langdurige foltering bevrijd, hing Vos, vergezeld van zijne vrienden, die met hem van Dinther naar 's-Bosch gekomen waren, aldaar in de kapel der H. Moeder Gods een been op van was, ter zwaarte van twee pond.

XXXVII.

EEN STOMME KNAAP VERWERFT DE SPRAAK.

(1384 — 12 April.)

Het blijkt, dat God behagen schept in den lof die men Zijner Moeder brengt, als hij op het verlangen dier Moeder, de tong van een stomme ontbindt, opdat deze haar zoude kunnen prijzen. Dit feit heeft plaats gehad te St. Truijen. Jan van Stochem, veehoeder van den abt, had een zoon Cornelis geheeten, een knaap van negen jaren, die sedert zijne geboorte geheel van de spraak beroofd, maar overigens een geestig en leerzaam kind was. De vader, door medelijden met het lot van zijn zoon bewogen, dacht er dikwijls met groote bezorgdheid over na, of er

toch geen enkel middel zou bestaan tegen eene kwaal, die al zoo lang had aangehouden. Eindelijk, en wel daags voor Christus' geboorte, meenden hij en zijn broeder, dat men, wijl mensche-lijke middelen hier toch geen hulp schenen te kunnen aanbrengen, den bijstand van de H. Moeder Gods van 's-Bosch moest afsmeeken: en nu deed hij eene gelofte, die hem tot groote blijdschap en zijn zoon tot genezing strekte. Want de knaap, die tot op dien dag nog nimmer een enkel woord had kunnen uitbrengen, begon plotseling te spreken, en sprak van dat oogenblik af niet slechts duidelijk maar zelfs vlug. En toen zijn vader, oom en geburen hem naar's Hertogenbosch gebracht hadden, maakte hij zijne tong, waarvan hij het gebruik van de H. Maagd verworven had, dienstbaar om haren roem openlijk te verkondigen.

XXXVIII.

ZEKER IEMAND, VIERMAAL GEVANGEN GENOMEN,
WORDT TELKENS BEVRIJD.
(1385.) ¹⁾

De veelvoudige gevangenschap van Arnold Renghelwaart heeft ook telkens de hulpvaardige

¹⁾ Bij Zylius vermeld tusschen twee gevallen, waarvan het eerste gedagteekend is Juni 1385, het tweede 2 Juli van hetzelfde jaar.

barmhartigheid van Maria opgewekt. Eerst was hij te Middelaar, nabij Cuyk gelegen, door eene vijandelijke ruiterbende opgevangen, over den Rijn gevoerd en toen in een moerassig bosch met ijzeren boeien aan een boom gekluisterd. Daar moest hij acht dagen verblijven, maar toen herinnerde het verlangen naar het herwinnen zijner vrijheid, dat zeker door eene ingeving van boven bij hem opkwam hem aan O. L. Vrouw van 's Bosch. Hij wendde zich dan tot haar met allen aandrang, beloofde der H. Maagd, eene afbeelding in was ter zwaarte van een pond, die een reiziger zoude voorstellen, en verbond zich bovendien, acht gezellen te zullen bijeenbrengen, om als pelgrims met hem den vromen tocht naar 's-Bosch te maken. Hij geraakte nu inderdaad in vrijheid; maar zijne vreugde hierover was kort van duur. De vijanden zetten hem na; hij viel in hunne handen, en werd andermaal in boeien geklonken om nu nog harder behandeld te worden, dan de eerste maal. Doch door de goedertierenheid der H. Maagd, die hij reeds eenmaal ondervonden had, en nu weder te hulp riep, gelukte het hem, ten tweeden male te ontkomen. Zijne rampspoeden waren echter nog niet ten einde, immers op wonderlijke wijze wisselden blijdschap en rouw

elkander af in zijne lotgevallen. Want ten derden en ten vierden male werden de pogingen die hij aanwendde om te ontvluchten, verijdeld en viel hij weder in de handen zijner woedende vervolgers. Maar wat zoo dikwijls eene nieuwe ramp scheen te zijn, was ook even zoo vele malen de aanleiding tot eene nieuwe vreugde. Iederen keer bad hij weder tot de H. Moeder Gods, en ten laatste ontsnapte hij voor goed aan de boeien en aan de handen zijner vijanden. Zoo had hij meer dan geheel zich zelve aan de H. Maagd te danken, die hem zoo dikwijls de zoete vrijheid geschonken had.

XXXIX.

REIN GERING AANTAL ONGEWAPENDE ZEELIEDEN OVERWINT
DE ZEEROOVERS, EN EEN MEISJE WORDT AAN DEN
MUIL DES DOODS ONTRUKT. (8 Juni 1386.)

Het is een nieuw en ongehoord slag van overwinning, zonder pijl of ander wapen vijanden te overwinnen, die verreweg sterker en grooter in aantal zijn. Maar des te schitterender blijkt ook de macht onzer hemelsche Beschermster, naar mate degenen, wier bescherming zij op zich neemt, over minder menschenlijke hulpmiddelen beschikken. Ik zal dan nu

verhalen, hoe zij aan zeevarenden, wien zelfs het vluchten bezwaarlijk zou zijn geweest, de overwinning in den strijd verleende. Willem Lodewijk uit Dordrecht en Hendrik Cammaker uit Leiden, staken met acht gezellen van België naar Groot-Brittannië over. Weldra ontmoeten zij een kaperschip, met veertig zeeroovers bemand, en volkomen tot den oorlog uitgerust. Zoodra de schepen elkander genaderd waren, eischten de roovers met oorverdoovend geschreeuw, dat de Bataven zich onmiddellijk zouden overgeven; wilden dezen de strijdkans wagen, dan dreigden zij hen zonder genade om te brengen. Doodelijk beangst, weigerden de ongelukkigen niet zich over te geven, mits hun leven en vrijheid eerlijk werd toegezegd. Doch het barsche antwoord luidde, dat hier van geen voorwaarden spraak konde zijn, dan die het zwaard des overwinnaars den overwonnenen zoude opleggen. Hierdoor nog meer ontsteld, namen de Bataven het eenige middel dat hun restte, te baat, riepen eenparig de H. Patronen van 's-Bosch aan, niet twijfelende of zij zouden overwinnen, als Maria voor hen streed. Door hunne smeekingen en geloften bewogen, toonde de H. Moeder Gods weldra, dat zij hunne partij op zich genomen had. Want de scheepsbevelhebber, vol ver-

trouwen op de H. Maagd, wier gunst men had trachten te winnen, vermaande de zijnen met groote opgewektheid, dat zij zich met eene onwankelbare hoop op den bijstand des hemels wapenen, dan onverschrokken den 'strijd aanvaardden en, wijl er slechts één zwaard aan boord was, den vijand met keisteenen, die in genoegzamen hoeveelheid voorhanden waren, dapper moesten aanvallen. Zooals hij aangeraden had, geschiedde het: de vrees verdween, en in een oogenblik vervulde zulk een kracht en zulk een vertrouwen aller harten, dat zij zich met geestdrift en hooggestemden moed op de zeeroovers wierpen. Zoo werd Maria's bescherming de wapenrusting der ongewapenden, en hen ziende zoude men gezegd hebben, dat zij de overwinning reeds behaald hadden, niet dat de strijd nog eerst op handen was. De roovers konden den schok dan ook niet wederstaan; en na driemaal van nabij een aanval beproefd te hebben en telkens teruggeslagen te zijn, dropen zij af. Nadat de overwinnaars zoo klaarblijkelijk de hulp der H. Moeder Gods hadden ondervonden, en hun tocht hervat en ten einde gebracht hadden, landden zij gelukkig in behouden haven aan. Willem en Hendrik vertrokken nu, opgetogen van blijdschap over de overwinning, met dankbare harten

naar 's-Bosch, en voldeden daar aan de verplichtingen, waartoe zij door hunne geloften gehouden waren.

Denzelfden dag deelde Gerrit Engelbrechts te 's-Bosch nog een ander wonder mede, dat te Marchiennes voorgevallen was. Zijn dochtertje Clemence was verpletterd door een wagen, die het meisje, bij geval voor het rad op den grond liggende, over het lichaam gegaan was. Geruimen tijd reeds had men haar voor dood gehouden, toen haar vader eene gelofte deed aan de H. Maagd van 's-Bosch, en zij daarna plotseling oprees en zelfs geen spoor meer droeg van eenige verwonding. Gerardus, even verbaasd als verblijd over het wonder, beschouwde Clemence, die hem door eene zoo groote gunst wedergeschonken was, als een nieuw kind, hem door de goedertierenste Moeder gegeven.

XL.

EEN BLINDE WORDT WEDER ZIENDE.

(25 Juni 1386.)

Gelijk het gezicht het kostbaarste zintuig is van den mensch, zoo veroorzaakt het hem

eene bovenmatige droefheid , als hij er van beroofd wordt, maar ook eene overgrootte vreugde, als het gebruik er van hem teruggeschonken wordt. Willem de Brune , een inwoner van 's Hertogenbosch , heeft het eene zoowel als het andere ondervonden. Ongeveer drie maanden lang met eene ziekte bezocht geweest zijnde , werd hij eindelijk van het gezichtsvermogen beroofd en verkeerde vijf weken lang in volslagen blindheid. Zoo was hij niet slechts ziek naar het lichaam , maar ook zijn geest was in diepe droefheid gedompeld, toen hij op zekeren nacht door eene verschijning der H. Moeder Gods wonderbaar vertroost werd. Het kwam hem voor, alsof Onze Lieve Vrouw hem opwekte, eene aangeduide hoeveelheid tarwe en wijn als offergave te beloven , er bijvoegende, dat hij dan verder niet aan hare hulp moest twifelen en hij den volgenden dag het zonlicht zoude aanschouwen. Hij nam die uitmuntende gelegenheid , om het gezicht te herkrijgen , gretig te baat, en spoedig ondervond hij , dat de H. Moeder Gods nog vrijgeviger was dan hij verwachtte, want toen het dag werd, zag hij den zonnestraal, die door het venster binnendrong, en konde verder alles zelfs scherp onderscheiden. En na het gebruik van het edelste lichaamsdeel herkregen te heb-

ben, dat hij door het gemis beter dan door het genot op zijne juiste waarde had leeren schatten, begaf hij zich, met twintig personen, deels zijne vrienden, deels zijne kinderen, naar de kapel der H. Moeder Gods, waar hij, onder dankbetuiging aan de Zoete Moeder en het aanbieden zijner geschenken, het groote wonder, op zoo merkwaardige wijze aan hem geschied, bekend maakte.

XLI.

EEN KIND WERPT EENE SPELD UIT, DIE IN DE KERL WAS
BLIJVEN STEKEN.

(Octaafdag van 't Allerheiligste Sacrament. 1387.)

Te Wijk bij Duurstede (eene overoude stad stad in het Utrechtsche Sticht) gaf een schijnbaar nietig geval aanleiding tot een wonder. Theodorus Valerius en zijne echtgenootte Helena hadden een zoontje, Jan geheeten. Dit kind, op moeders schoot liggend, had eene speld van hare mouw afgetrokken en in mond en keel gekregen. Spoedig werd zij hier de oorzaak van eene vreeselijke pijn, en het knaapje wekte door de sprekende blijken der foltering, welke het leed, ieders medelijden. Twee dagen en eene nacht duurde die afgrijselijke mar-

teling, en de speld was reeds zoo diep ingedrongen, dat zij noch met een tangetje gegrepen, noch met een haakje teruggetrokken kon worden. Niet slechts leed Joannes groote smart, maar ook zijne ouders, die niets konden bedenken om de pijnen van hun kind te verlichten, waren aan diepe droefheid ter prooi. De droeven hoopten nog slechts op de hulp van O. L. Vrouw van 's-Bosch, smeekten haar onder tranen, en eindelijk kreeg het vertrouwen de bovenhand op de droefheid. Zij bepaalden dan, barrevoets en in enkel wollen kleederen gehuld, het kind naar 's Hertogenbosch te dragen, en daar eene groote hoeveelheid wijn en tarwe te offeren. De H. Maagd nam in hare goedgunstigheid dit vurig gebed der ouders voor het heil van hun kind welwillend aan; want op hetzelfde oogenblik kwam de speld, als op bevel der H. Moeder Gods, uit de keel door den mond weder te voorschijn. De ouders kwamen daarop te 's-Bosch, waar hunne godsvrucht aan de Boschenaren, die zich met hen over het wonder, door hen verhaald, verblijdden, zoowel als aan de H. Maagd zelve, tot niet geringe voldoening strekte.

XLII.

ZEKER IEMAND WORDT UIT EENE HARDE GEVANGEN-
SCHAP VERLOST.

(2 Juli 1450.)

Weinige jaren later (men schreef het jaar 1450 na Christus), hoewel de wonderen toen reeds zeldzamer begonnen te worden, wekte toch de roep over de bovennatuurlijke gunsten, die tot in ver verwijderde streken doorgedrongen was, een persoon uit Holstein op, om den bijstand der H. Maagd te gaan inroepen en hare Kapel te bezoeken. Het was een bekwaam klokken- en geschutgieter, Mathias Wolff genaamd. Op eene reis echter werd hij kort vóór Kerstmis door een machtig adelijk heer, die op een kasteel, twee mijlen van Minden, woonde, gevangen genomen en wreed geboeid in den kerker geworpen, en in een ontzaglijk blok, wel voor vijf en twintig man zwaar genoeg, gesloten, terwijl hij slechts eenmaal daags water en brood ontving. Zoo hard behandelde men hem, om hem eene groote som gelds af te persen, wijl zijne kunst van geschutgieten in die oorlogzuchtige tijden van hooge waarde was. Daar zijne fortuin echter volstrekt ontoereikend was om zulk een los-

prijs te betalen en zijne vijanden onverbiddelijk waren in hun eisch, liet hij alle hoop op de barmhartigheid der menschen varen en wendde zich tot de goedertierenheid des Hemels. Nu herinnerde Matthias zich, van zijne moeder vernomen te hebben, dat te 's-Bosch groote wonderen geschieden, wat ook hem een levendig vertrouwen in het hart stortte. Omstreeks acht dagen voor het feest van den H. Joannes den Dooper (want zoo lang had hij reeds in zijne wreede gevangenschap doorgebracht) wendde hij zich, op een vroegen morgen, met heete tranen tot Maria, en voegde er de gelofte bij van alle jaren, zoo lang hij leefde, naar 's-Bosch ter bedevaart te zullen gaan. Die gelofte miste hare uitwerking niet; want plotseling sprongen de drie sloten, waarmede het blok, de boom, die diende om het dicht te prangen, en de voetboeien, bevestigd waren, van zelf open, tot blijde verwondering van Mathias, die de H. Moeder Gods hartelijk dankte. Maar die blijdschap verkeerde in vrees, doordien de gevangenvaarder binnentrad, om, zooals gebruikelijk is, zeer vroeg in den morgen de sloten na te zien. Daar Mathias derhalve vreesde, dat de cipier, de sloten geopend ziende, hem strenger zoude bewaken, sloot hij ten minste de voetboeien weder, en bedekte het overige

met het stroo, waarop hij lag. Alles zoude nu verloren geweest zijn, hadde de bescherming der H. Maagd de opmerkzaamheid van den opzichter niet afgewend. Want zorgelooser dan gewoonlijk, zag deze zelfs de sloten niet na en ging spoedig weer naar buiten, nadat hij enkel aan Wolff gevraagd had, hoe het met zijne beenen gesteld was, en weer van een grooter losgeld had gesproken. Na het vertrek van den gevangengewaarmer herleefde de hoop in Mathias' hart en bad hij andermaal tot de H. Maagd; en zie, het slot dat hij zelf had dicht gemaakt, knarste en sprong open. Nu wrong hij met een stuk been, dat hij op den grond vond, het blok zoover open, dat hij er de voeten uit kon trekken, ontdeed zich van zijne kleederen, sneed ze in reepen, vormde er een touw van, hechte dit aan de muurkanteelen vast, hing zijn voetboei om den hals, liet zich in de gracht afglijden en vluchtte toen ijlings naar een nabijgelegen woud. Daar verbleef hij drie dagen en drie nachten zonder spijs of drank. Den vierden dag vond hij regenwater en leschte zijn brandenden dorst, tot hij eindelijk den vijfden dag aan eene woning kwam, waar men hem den weg naar 's-Bosch wees, en een stuk zwart brood als aalmoes schonk. Eindelijk in meer bewoonde

streken gekomen, ontmoette hij voerlieden, wien hij de ellende, die hij doorstaan, en de weldaden die hij van de H. Maagd ontvangen had, verhaalde, en die op hunne beurt hem van spijs en drank voorzagen en naar Cleve reden. Van daar vertrok hij naar 's-Bosch, waar hij onder eede alle zijne wederwaardigheden, door de H. Moeder Gods met zoeten troost vergoed, blootlegde, en de voetboei, ten bewijze van het wonder, op den feestdag van O. L. V. Visitatie, bij haar altaar ophing.

XLIII.

EEN BOSSCHENAAR, MET DE PEST GESLAGEN, WORDT ER
VAN VERLOST. (Juli 1520.)

Ik zie, dat in deze jaren de veelvuldige wonderen, door O. L. Vrouw verricht, meer bij gerucht en bij monde, dan bij geschrift, bekend en beroemd geworden zijn. Want meestal denkt niemand er aan, datgene, wat aan allen bekend is, te boek te stellen, alsof het nageslacht, dat er geen getuige van was, konde gissen wat het voorgeslacht gezien heeft. Ook nu weder vermelden de oude boeken van dien tijd, waarin maar zeer weinige mirakelen opgeteekend staan, dat Art Petersen Streymelenborch, door

de pest geslagen, zijne toevlucht nam tot de H. Moeder Gods, hiertoe aangespoord door de talrijke en schitterende wonderen, waardoor allerwege de naam der H. Maagd verheerlijkt werd. Zoo verhalen zij nauwkeurig en volledig deze weldaad aan één persoon bewezen, maar gaan de overige gunsten voorbij en stellen zich tevreden met ze als ter loops aan te duiden. Maar die zorgeloosheid werd eindelijk ook oorzaak, dat de wonderen minder talrijk werden. Bovengenoemde Art was een Bosschenaar, schrijnwerker van beroep en woonde in de Orthenstraat. Hij was door de hoogst gevaarlijke ziekte op de rand des grafs gebracht, want de pestkoorts gloeide niet slechts in zijne ledematen, maar had haar venijn reeds tot aan zijn hart doen doordringen. Spoedig nu verzwakten alle levenskrachten, kwelde hem een brandende dorst, schenen zijne ingewanden één vuur te zijn en vertoonde zich eene heete pestbuil. Doch juist de menigvuldige teekenen van het uiterste gevaar gaven hem een heilzaam besluit in. Hij overdacht de talrijke wonderen, die de H. Maagd tot welzijn der menschen het meest in zijne vaderstad verrichtte, en besloot ook dàar troost en verlichting te zoeken, waar een stroom van weldaden zoo rijkelijk vloeide. Terwijl hij nu de Moeder zijner

vaderstad bad en smeekte, en een geschenk beloofde te zullen offeren, week de hevige pest eensklaps met al haar venijn, en was Art zoo volkomen hersteld, alsof hij in het geheel door de ziekte niet was aangetast. Ook verdwenen de builen met de andere onreinheden van zijn lichaam. Gezond begaf hij zich derhalve naar de kapel der H. Moeder Gods, gaf haar beeld eene halssieraad ten geschenke van vrij groote waarde, in aanmerking genomen, dat hij als werkman niet zeer ruim bemiddeld was. En met geheel zijn huisgezin, dat opgetogen was van blijdschap, verhaalde hij aan allen, die hij ontmoette en die met hem in vreugde wedijverden, welke eene groote gunst Maria hem bewezen had.

XLIV.

EEN VROUW HERSTELD VAN DE ERNSTIGE EN LANGDURIGE
GEVOLGEN VAN EEN VAL. (6 Mei 1521.)

De H. Maagd toonde nog haar welgevallen in de godsvrucht eener vrouw van 's-Bosch, met name Geertruy Boertgens, die, met een even langdurig als pijnlijk lijden bezocht, tot haar, ofschoon wat laat, hare toevlucht nam. Zij was voorover van de trappen gevallen en had

twee ribben en een arm gebroken, behalve nog dat zij zich een been verrekt had. Hierdoor ontstond eene aanhoudende pijn in alle ledematen, voornamelijk in de lendenen, en was Geertruy zoo zwak geworden, dat zij zich zelve noch kleeden noch ontkleeden konde. Met behulp harer kinderen werd zij te bed gebracht en stond zij op, en als zij moest loopen, steunde zij op een houten kruk, daar hare ledematen, door den hevigen last dien het gaan veroorzaakte, haar den gewonen dienst weigerden. Toen die kwaal nu reeds twee jaren en langer nog aangehouden had, begaf zij zich op zekeren dag te 's-Bosch (want boven zeiden wij reeds, dat zij die stad bewoonde), op hare kruk steunende, naar de St.-Janskerk, om in de kapel der H. Maagd het H. Misoffer bij te wonen. Op den drempel gekomen, voelde zij hare krachten toenemen, en knielde op den grond neder, wat zij reeds sedert lang zelfs niet had kunnen beproeven. Hierdoor met een stellig vertrouwen vervuld van de hulp der H. Moeder Gods te zullen verwerven, begon zij bij den aanvang der H. Mis te bidden en de H. Maagd vurig te smeeken. Terwijl de H. Offerande nu verder werd voortgezet, overviel haar plotseling eene flauwte, en lag zij nauwlijks ademhalende half dood daarneder, onbewust van zich zelve en

van het offer dat opgedragen werd. Tegen het einde der H. Mis echter werd haar adem weder vrij, en kwam zij niet slechts tot zich zelve, maar was zij ook volkomen hersteld. Ten tweeden male derhalve met groote blijdschap vervuld, stortte zij haar hart in dankbetuigingen aan de H. Maagd uit, en wijdde de houten kruk ten geschenke aan haar, door wier tusschenkomst zij verkregen had, voortaan zulk een hulpmiddel te kunnen ontberen. Hierop naar huis keerende, beval zij hun, van wier hulp zij zich gewoonlijk op weg bediende, haar nu als gezellen te volgen, en legde den ganschen weg te voet af. Te huis gekomen, hoorde zij weldra alles van het blijde gejubel harer kinderen en de luide gelukwenschingen der geburen weergalmen. Dit wonder was haren stadgenooten hoogst aangenaam, omdat zij het niet, zooals de meeste andere mirakelen, hadden hooren verhalen, maar het met eigene oogen, — zeker wel de beste getuigen, — gezien hadden.

XLV.

EEN SOLDAAT, GEFROFFEN DOOR EEN KOGEL UIT EEN
STUK GROF GESCHUT, BEKOMT GEEN LETSEL.

(October 1603.)

Maria koestert de gevoelens eener moeder ook jegens den krijgsman, mits hij slechts godvruchtig zij; en zij heeft geen afkeer van het krijgsvolk, dat met nog gunstiger uitslag met het gebed dan met de wapens strijdt. Toen Maurits van Nassau, in het jaar 1603 na Christus, ten tweeden male 's Hertogenbosch belegerde, strekte de godsvrucht jegens de H. Maagd een gemeen soldaat tot een zeker onderpand van de hulp des hemels te midden der gevaren. Hij was Italiaan van geboorte en behoorde tot het regiment, dat aangevoerd werd door den generaal Lelio Brancaccio. Die soldaat begaf zich den 9n October, met het krieken van den dag, naar de kapel van de H. Moeder Gods, om door een ijverig gebed hare bescherming te verwerven. Daar hij, na zijn smeekgebed behoorlijk volbracht te hebben, er niet aan twijfelde of Maria zoude zijn heil ter harte nemen, begaf hij zich, *door zijne godsvrucht beter beveiligd dan door harnas of lans*, onverschrokken naar de Vuchterpoort. Hij moest zich naar een wacht-

post begeben, die nabij de stad gevestigd, en onveilig was door het gedurig schieten van den vijand. Hij trad dan buiten de poort en ging op een dijk aan, die met dwarslopende bochtige sloten doorsneden was. Hier ondervond hij in het uiterste gevaar Maria's machtige bescherming. Immers een ijzeren kogel, uit een stuk zwaar geschut geworpen, kwam op onzen krijgsman, die geheel aan het schot blootstond, aangevlogen. Hij moest natuurlijk ter plaatse doodgebleven zijn; want de kogel, die hem boven in de borst vlak onder den hals kwam treffen, woog meer dan drie en twintig pond. Doch het projectiel, dat door den vijand zeker niet geworpen was om O. L. Vrouw den roem van een wonder te bezorgen, liet op de wapenrusting slechts een spoor zijner gebroken kracht achter en gleed toen op den grond neder. De man gevoelde alleen den schok, door het treffen van den kogel veroorzaakt, die hem meer verschrikte, dan nadeel deed; overigens was er geen spoor van letsel aan zijn lichaam. Spoedig schepte hij weder moed, raapte den kogel op, dien hij voor zijne voeten vond liggen, en droeg hem binnen de muren naar de kapel der H. Moeder Gods, om het voorwerp, dat bestemd geweest was om hem den dood te geven, in een zegeteeken te veranderen. Zoodra hij de

kapel binnengetreden was, knielde hij ootmoedig voor het beeld van Maria neder, aan wier bescherming hij het groot en verblijdend wonder, waardoor zijn leven gespaard werd, toeschreef. Hierop verhaalde hij aan den opzichter der kapel en aan vele anderen, die op het gerucht van die ongehoorde tijding kwamen aansnellen, het zoo wonderbare voorval, gelijk het had plaats gehad; viel toen andermaal met ontbloote knieën op den grond neder, en bracht onder het storten van overvloedige tranen omstreeks een half uur met bidden door. Toen het wonder echter allengs meer ruchtbaar was geworden en hij door eene groote menigte menschen, die hem kwamen gelukwenschen en ondervragen, als overstelpt werd, ontweek hij het samengestroomde volk, en verliet den tempel. Van dat oogenblik af was hij er op bedacht, het overige zijns levens, voor een hooger en zekerder loon, in den dienst van den Koning en de Koningin des Hemels door te brengen. Aan de waarheid van zijn verhaal viel niet te twifelen, daar namelijk allen niet alleen den ontzaglijk zwaren kogel, maar ook deszelfs werking op de ijzeren plaat der wapenrusting, die naar binnen ingedeukt was, met eigen oogen konden zien. Later wilde men hem in rang doen stijgen, maar hij vroeg zijn ontslag

en begaf zich in stille afzondering, om zich te wijden aan den hemelschen krijgsveld. Wij zelven hebben den kogel, die aan den wand der kapel is opgehangen en de ijzeren halsbedekking, waarop ook nu nog het spoor van den kogel blijft ingedrukt, meer dan eens met bewondering aanschouwd. ¹⁾

¹⁾ Ook Wichmans betuigt hetzelfde, waar hij dit wonder vermeldt; hij geeft ook het juiste gewicht van den kogel op, te weten 23¹/₄ pond.

I N H O U D.

Hoofdst.	Bladz.
Inleiding, bevattende de geschiedenis van het beeld der zoete Moeder en deszelfs vereering.	III—XXVII.
I. Eene vrouw wordt van eene verlamming genezen, na op eene hemelsche aansporing, het beeld van O. L. V. van 's Bosch vereerd te hebben. Het beeld verkrijgt eindelijk zijne vaste plaats	1
II. Dezelfde vrouw wordt van eene hevige tandpijn bevrijd. (1381.).	4
III. Een jongeling uit het water gered. Een brand gebluscht. (1381.).	5
IV. Een blinde vrouw wordt ziende. Een gevangene wordt bevrijd. (1381.) . . .	7
V. Vier en veertig zeevarenden doorstaan gelukkig een driedaagschen storm. (8 November 1382)	8
VI. Het been eener vrouw genezen. (26 Januari 1383.).	11
VII. Een knaap, in het water verdronken, keert tot het leven weder. (2 Maart 1383.)	13
VIII. Eene vrouw, van het gebruik van haar halve lichaam beroofd, wordt genezen.	

Hoofdst.	Bladz.
	Een knaap van eene pijpzwear aan het been verlost. (7 en 8 Maart 1383.) . . . 15
IX.	Een genezene, wegens uitstel in het volbrengen zijner gelofte met eene zware ziekte gestraft, wordt daarvan eindelijk bevrijd. (17 Maart 1383.) 17
X.	Een vader verkrijgt voor zich zelve het behoud zijns levens, en voor zijn zoontje, dat ziek lag, een gewenschten dood. (20 Maart 1383.) 21
XI.	Een diep ingedrongen pijn wonderbaar uit het lichaam verwijderd. (19 April 1383.) 22
XII.	Een priester herkrijgt het gezicht. (21 April 1383.) 24
XIII.	Een aanzienlijk man van den dood gered (24 April 1383.) 25
XIV.	Een knaap van de vallende ziekte bevrijd. Een Bosschenaar van eene driedubbele verzwering aan het been genezen. (27 April 1383.) 28
XV.	Een gering aantal schepelingen overwint eene groote overmacht van zeeroovers. (12 Mei 1383.) 30
XVI.	Iemand, wien de spits van een pijl diep in 't vleesch was blijven steken, wonderbaar daarvan bevrijd 33
XVII.	Een brand bedwongen. (23 Mei 1383.) 35
XVIII.	Zeven mannen van eene wisse schipbreuk gered. (26 Mei 1383.) 37
XIX.	Een blinde bekomt het gezicht. (31 Mei 1383.) 40
XX.	Eene pijlspits, wonderbaar uit iemands hoofd verwijderd. (2 Juni 1383.) 43
XXI.	Een jongeling, door zijne paarden mede-

Hoofdst.	Bladz.
	gesleept, keert eerst van den dood tot het leven weder, en wordt daarna, van krankzinnig, weder gezond. (8 Juni 1383.) 48
XXII.	Verschillende personen worden verlost van kwalen aan het been. (10 Juni 1383) 53
XXIII.	Een verwonderlijk bloedzweeten gestuit. (14 Juni 1383.) 56
XXIV.	Een blind meisje herkrijgt het gezicht. (16 Juni 1383.) 59
XXV.	Een brand gestuit. (16 Juni 1383.) . . 61
XXVI.	Een knaap die in een aanval van hoest gestikt en een meisje dat in een put gevallen was, keeren tot het leven weder. (1 en 6 Augustus 1383.) 64
XXVII.	Aan zeven blinden wordt het gezicht, aan een doof meisje het gehoor teruggeschonken. (15 Augustus 1383.) 67
XXVIII.	Een gevaarlijk keelgezwel wordt verdreven. (24 Augustus 1383.) 69
XXIX.	Een meisje, dat hevig gebrand was, wordt genezen. (30 Augustus 1383.) . . 72
XXX.	Een kreupele priester verwerft den gang en eenige kinderen worden van de vallende ziekte en eene breuk verlost. (9 September 1383.) 74
XXXI.	Een kind wordt van den dood tot het leven teruggeroepen, en later van eene doodelijke ziekte bevrijd. (12 Sept. 1383.) 79
XXXII.	Een knaap wordt tot het leven opgewekt. (28 September 1383.) 82
XXXIII.	Eene vrouw, met een ernstig ongeval bezocht, wordt genezen. (25 Nov. 1383.) 86
XXXIV.	Een schip wordt met de opvarenden op wonderbare wijze behouden. (28 Jan. 1384.) 87

Hoofdst.	Bladz.
XXXV. De H. Maagd komt iemand te hulp, die door hevigen honger bijna bezweek. (8 Februari 1384.)	89
XXXVI. Een been, dat 40 jaren lang door eene verzwering was aangetast, wordt genezen. (27 Februari 1384.)	91
XXXVII. Een stomme knaap verwerft de spraak. (12 April 1384.)	93
XXXVIII. Zeker iemand, viermaal gevangen genomen, wordt telkens bevrijd. (1385.) .	94
XXXIX. Een gering aantal ongewapende zeelieden overwint de zeeroovers, en een meisje wordt aan den muil des doods ontrukkt. (8 Juni 1386.)	96
XL. Een blinde wordt weder ziende. (25 Juni 1386.)	99
XLI. Een kind werpt een speld uit, die in de keel was blijven steken.	101
XLII. Zeker iemand wordt uit eene harde gevangenschap verlost. (2 Juli 1450.) .	103
XLIII. Een Bosschenaar, met de pest geslagen, wordt er van verlost. (Juli 1520.) . .	106
XLIV. Eene vrouw, hersteld van de ernstige en langdurige gevolgen van een val. (6 Mei 1521.)	108
XLV. Een soldaat, getroffen door een kogel uit een stuk grof geschut, bekomt geen letsel. (October 1603.)	111